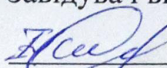

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

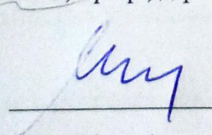
« 15 » 06 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРН»

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Сорочан Анна Олександрівна

Керівник: проф. кафедри МВіРС, проф., д-р істор. наук, Троян Сергій Станіславович

Нормоконтролер:

(підпис)

Олексій МЕНДРИН

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
1.1. Конституційно-правові основи і принципи зовнішньої політики об'єднаної Німеччини.....	5
1.2. Етапи еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КАНЦЛЕРА О. ШОЛЬЦА.....	22
2.1. ФРН і розвиток європейської інтеграції.....	22
2.2. ФРН і проблеми європейської безпеки.....	33
2.3. ФРН і розбудова глобального партнерства.....	41
РОЗДІЛ 3. ФРН І ПРОТИДІЯ ШИРОКОСШТАБНІЙ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	45
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність дослідження. Зовнішня політика Федеративної Республіки Німеччина є комплексною системою, що складається з економічних, військових і культурно-ідеологічних зв'язків із державами, які здійснюються як на двосторонній, так і багатосторонній основі з урахуванням ролі і місця Федеративної Республіки Німеччина на світовій арені та чинників внутрішньополітичної ситуації в країні.

Зовнішня політика Федеративної Республіки Німеччина (ФРН) є важливою складовою її національної стратегії та відіграє суттєву роль в міжнародних відносинах. Після об'єднання Німеччини в 1990 році, ФРН стала одним з найвпливовіших політичних та економічних суб'єктів у Європі та світі. Зовнішньополітична діяльність ФРН базується на конституційно-правових основах, принципах та цілях, які визначені відповідно до її Конституції та національних стратегічних документів.

У даній роботі досліджується зовнішньополітична діяльність ФРН в період канцлерства Олафа Шольца. Аналізуються основні вектори та особливості зовнішньої політики під керівництвом Шольца в контексті розвитку європейської інтеграції, проблем європейської безпеки, розбудови глобального партнерства та протидії широкомасштабній російській агресії проти України.

Об'єкт дослідження – зовнішня політика ФРН в період постбіполярних міжнародних відносин.

Предмет дослідження – характер, основні вектори й особливості зовнішньої політики ФРН канцлерства Олафа Шольца.

Мета дослідження – характеристика основних пріоритетів сучасної зовнішньої політики ФРН.

Завдання дослідження:

– Вивчити конституційно-правові основи та принципи зовнішньої політики ФРН, що визначають основу її зовнішньополітичних дій.

– Проаналізувати етапи еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності, зосереджуючись на змінах та нових викликах, з якими стикалася ФРН.

– Дослідити основні вектори зовнішньої політики ФРН під керівництвом Олафа Шольца, зокрема її роль у розвитку європейської інтеграції, проблеми європейської безпеки та розбудови глобального партнерства.

– Визначити роль ФРН у протидії широкомасштабній російській агресії проти України, проаналізувати її підходи, заходи та співпрацю з іншими країнами та організаціями для підтримки України та забезпечення безпеки в регіоні.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, який містить 73 літературних найменування. Основний текст роботи викладено на 56 сторінках.

Перший розділ присвячений конституційно-правовим основам і принципам зовнішньої політики ФРН. Аналізуються положення Конституції, які визначають основні принципи та цілі зовнішньої політики, такі як мирне врегулювання конфліктів, підтримка демократії та прав людини, сприяння економічному розвитку та інтернаціональному співробітництву.

Другий розділ аналізує основні вектори зовнішньої політики під керівництвом канцлера Олафа Шольца. Розглядається роль ФРН у розвитку європейської інтеграції, зокрема її зобов'язання щодо європейської спільності та спільної безпеки. Також досліджуються проблеми європейської безпеки, зокрема в контексті російської агресії в Україні, та роль ФРН у забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні.

Третій розділ зосереджується на ролі ФРН у протидії широкомасштабній агресії РФ проти України. Аналізуються заходи, прийняті ФРН, для підтримки України, введення санкцій проти Росії та сприяння у мирному врегулюванні конфлікту, а також в розділі здійснений SWOT-аналіз, сценарний аналіз та контент-аналіз співпраці України та Німеччини.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Конституційно-правові основи і принципи зовнішньої політики об'єднаної Німеччини

Закінчення холодної війни та крах блокової системи міжнародних відносин наприкінці 1980-х років спричинили глобальні геополітичні зміни, найпомітніші на європейському континенті. Особливо з об'єднанням ФРН і НДР ФРН зайняла якісно нове становище у світовій політиці. Радикальні демократичні зміни відбулися в країнах Центральної та Східної Європи, де до влади прийшли демократичні уряди, які прагнули до фундаментальної політичної та соціально-економічної переорієнтації економічних і політичних зв'язків із країнами Західної Європи в рамках європейських і трансатлантичних структур. З огляду на те, що новий східний кордон Німеччини автоматично став східним кордоном Європейського співтовариства після завершення формального возз'єднання 3 жовтня 1990 року, однією з актуальних проблем Німеччини стала модернізація зовнішньої політики. курс на Східну Європу.

Окремі аспекти питань формування та реалізації політики ФРН щодо нових незалежних держав Центрально-Східної Європи у 1990-х рр. наголошуються в працях зарубіжних та вітчизняних істориків. Що стосується германістики, то на особливу увагу заслуговують праці Грегора Шельгена, Мартіна Єрабко, Ганса Маула, Гюнтера Гельмана, Ернста Отто Шемпіля та ін.

Певною мірою означена проблема досліджувалась і в працях російських германістів: Павлової Н.В., Погорельської С.В., Шпильової Д.А., Зайцевої А.В. та Шелудченко Н.П. Заслуговують на увагу дослідження А. С. Сербіна, в яких автор спробував проаналізувати політику Німеччини щодо країн Центральної та Східної Європи в контексті розширення ЄС.

Дослідження провідних українських германістів торкаються широкого спектра зовнішньополітичних проблем об'єднаної Німеччини. Перш за все, варто згадати працю А. Ю. Мартинова, А. І. Кудряченко, С. В. Кондратюк, Р. Кривонос, В. Солошенко та ін. [10; 11; 26] Деякі аспекти німецької політики щодо нових незалежних держав Центральної та Східної Європи в 1990-х роках є предметом Ю. С. Горбач, С. О. Шилов, В. В. Копійк та С. В. Віднянський та Мартинова А. Ю., Кіш Є. Б. [4; 9; 16].

Підсумовуючи, можна сказати, що політика об'єднаної Німеччини щодо новостворених незалежних держав Центральної та Східної Європи у 1990-х рр. не знайшла всебічного висвітлення та не стала предметом спеціального дослідження як в українській, так і в зарубіжних історіографіях.

Німеччина як унітарна держава існує вже понад 100 років. За цей час було прийнято три загальнодержавні конституції. Прийняття кожного з них відповідало перехідним етапам в історії розвитку держави.

Перша конституція Німеччини була видана кайзером Вільгельмом I у 1871 році. Вона юридично закріпила об'єднання країни. 6 лютого 1919 р. Національні збори, обрані загальним голосуванням і наділені конституційними повноваженнями, прийняли другу загальнодержавну конституцію, яка увійшла в історію як Веймарська (місто Веймар, де проходили Національні збори). розташований). виконано). Це був один із найдемократичніших інститутів свого часу. Водночас розвиток державної влади, встановленої Конституцією, навряд чи можна вважати успішним. Великі повноваження глави держави разом із багаторічною діяльністю (сім років) та відсутністю реальної «стримальної» противаги у вигляді парламенту, права якого були суттєво обмежені, призвели до фашистського захоплення країни в 1930-х роках [35].

Чинна конституція Німеччини 1949 року офіційно називається Основним законом.

Основний закон Федеративної Республіки Німеччини був прийнятий у 1949 році, щоб забезпечити державі новий, вільний і демократичний порядок

на «перехідний період». Основний закон мав бути тимчасовою, а не остаточною конституцією. Німецький народ має право «реалізувати єдність і свободу Німеччини у вільному самовизначенні. У наступний період Основний Закон зарекомендував себе як основа стабільного демократичного суспільства». У 1990 році набув чинності Указ про уніфікацію Основного Закону. На основі Договору про об'єднання, який регламентував приєднання НДР до Федеративної Республіки Німеччини, було переформульовано преамбулу та заключну статтю Основного закону. Відтоді текст конституції документує, що німецький народ відновив свою єдність шляхом возз'єднання. З 3 жовтня 1990 року на всій території Німеччини діє Основний закон [44].

Його основні положення у вигляді «Франкфуртських документів» були розвинені в червні 1948 р. на конференції представників окупаційної влади та глав урядів федеральних земель у Франкфурті-на-Майні. На цій же конференції було призначено групу з 22 німецьких експертів з конституційного права для розробки проєкту конституції відповідно до «Франкфуртських документів». Для завершення перегляду та затвердження проєкту конституції було сформовано парламентську раду з 65 представників штатів. Незадовго до прийняття Конституції робота сеймової ради перебувала під контролем і тиском влади західних країн. Після ухвалення Основного Закону Радою Парламенту, схвалення окупаційною владою та ратифікації Бундестагом 23 травня 1949 р. розпочалася процедура його підписання. Зміст статті 24, яка передбачає обмеження суверенітету Федеративної Республіки Німеччини та пропонує можливість «передачі повноважень міжурядовим інституціям», також можна пояснити незаперечним впливом західної окупаційної держави [12].

Загалом конституція Німеччини, як і інші конституції післявоєнного періоду, відображає новий баланс суспільних сил як усередині країни, так і на міжнародному рівні. Конституція Німеччини базується на принципах загальнолюдських цінностей: демократії, поділу влади, рівності,

справедливості, і т.д. Відповідно до Федеративної Республіки Німеччина є демократичною, соціальною та конституційною державою. У багатьох місцях конституції висловлюється прагнення уникнути помилок, які призвели до краху демократичної Веймарської республіки. Як уже зазначалося, законодавцями в 1948 році були глави урядів країн, створених у західних окупаційних зонах, і Парламентська рада, обрана парламентами штатів. Ця рада під головуванням Конрада Аденауера прийняла Основний закон, який був оприлюднений 23 травня 1949 року [16, с. 137].

Основний Закон може бути змінений лише за згодою двох третин членів Федеральних зборів і двох третин Федеральної ради. Оскільки партія або коаліція партій рідко має таку більшість як у Бундестазі, так і в Бундесраті, зміна Основного закону вимагає дуже широкого консенсусу. Це можливо лише за умови голосування частини опозиції [73].

Деякі положення Основного Закону не можуть бути змінені навіть більшістю у дві третини голосів. Ці непорушні принципи конституції включають: федеральну систему правління, поділ влади, принципи демократії, верховенства права та соціальної держави. Визначення людської гідності та основних фундаментальних прав, таких як рівність і свобода, також є непорушними [3].

15 листопада 1994 року набули чинності останні зміни до Основного закону ФРН. По-перше, вони відображають екологічну мету держави, реальну реалізацію гендерної рівності та захисту людей з інвалідністю. По-друге, були внесені відповідні зміни до розподілу законодавчої влади між федеральним урядом і урядом штату [12].

Ще одна конституційна зміна була внесена Маастрихтським договором. Нова («європейська») ст. 23 Основного Закону чітко зазначає, що Федеративна Республіка Німеччина прагне до об'єднаної Європи з демократичною, конституційною, соціальною та федеративною структурою. Особливу роль тут відіграє принцип субсидіарності. Ця стаття також регулює

роль Бундестагу та федеральних земель у подальшому розвитку європейської інтеграції.

Конституційно-правові основи, а також принципи зовнішньої політики возз'єднаної Німеччини базуються на положеннях Конституції Федеративної Республіки Німеччини (до возз'єднання з НДР у 1990 р.), які були укладені в рамках європейських і міжнародних громад [13].

Основні конституційні засади, що починають зовнішню політику Німеччини, включають наступні принципи [68]:

– Забезпечення світу: Німеччина зобов'язана прагнути до міжнародного порядку, заснованого на мирних відносинах і взаємній повазі між націями. Відповідно, Конституція Німеччини вимагає відмовитися від ведення агресивної війни і зобов'язується вирішувати спори мирним шляхом.

– Засада міжнародної правової держави: Німеччина визнає принципи міжнародного права як основу своєї зовнішньої політики. Дотримання державними принципами права, суверенітету і територіальної цілісності є основоположними принципами зовнішньої політики Німеччини.

– Європейська інтеграція: Німеччина визнає значення європейської інтеграції та зобов'язується до активної участі у спільному будівництві Європейського Союзу. Інтеграція в ЄС розглядається як ключовий елемент зовнішньої політики, спрямований на забезпечення світу, стабільності та економічного розвитку регіону.

– Захист прав людини: Німеччина покликана просувати і захищати універсальні принципи прав людини. Захист прав людини, демократії та правової держави є невід'ємною частиною зовнішньої політики Німеччини.

– Миротворчість і міжнародна співпраця: Німеччина активно сприяє миротворчим і дипломатичним зусиллям на міжнародній арені. Вона підтримує інші державами та міжнародні організації з метою розв'язання світових проблем, таких як конфлікти, боротьба зі зміною клімату, міжнародний тероризм тощо.

Ці принципи відображають загальну спрямованість німецької зовнішньої політики на мир, право та партнерство з іншими державами, зокрема в рамках Європейського Союзу. Однак, варто отримати, що зовнішня політика Німеччини може підлягати змінам в залежності від політичної ситуації і світових подій [12].

Прийняття Конституційно-правових основ і принципів зовнішньої політики об'єднаної Німеччини має ряд причин і наслідків. Основні причини і дослідження можна розглядати наступним чином:

Причини:

1. Об'єднання Німеччини: Після падіння Берлінської стіни у 1989 році та подальшого розпаду Східної Німеччини, процес об'єднання Німеччини став неминучим. Прийняття Конституційно-правових основ і принципів зовнішньої політики було необхідним для встановлення нової системи зовнішньої політики об'єднаної Німеччини.

2. Мирна розвідка розбалансованості в Європі: Німеччина історично була відомою про свою роль у регіональних конфліктах та двох світових війнах. Прийняття нових конституційних і правових основ зовнішньої політики було спрямовано на забезпечення світу та стабільності в Європі, а також уникнення розбалансованості в регіонах.

3. Європейська інтеграція: Німеччина стала з провідних сил у процесі європейської інтеграції. Прийняття конституційних та правових засад зовнішньої політики сприяло зміцненню європейської інтеграції та спільного будівництва Європейського Союзу.

Наслідки:

1. Міжнародна відповідальність: Прийняття конституційних та правових основ зовнішньої політики об'єднаної Німеччини підвищило її міжнародну відповідальність. Німеччина стала активним учасником міжнародних організацій та ініціатором спільних заходів для забезпечення стабільності та світу у світі.

2. Зміцнення європейської інтеграції: Прийняття Конституційно-правових основ і принципів зовнішньої політики об'єднаної Німеччини сприяло зміцненню європейської інтеграції. Німеччина стала ключовим учасником європейських структур і проявляє активну роль у розвитку спільної європейської політики.

3. Зміна геополітичного ландшафту: Об'єднання Німеччини і прийняття нових конституційних і правових засад зовнішньої політики мали значний вплив на геополітичний ландшафт Європи. Німеччина стала однією з провідних сил у регіонах та має значний вплив на прийняття рішень в європейському політичному просторі [11, с. 12].

Ці причини і наслідки відображають важливість прийняття Конституційно-правових основ і принципів зовнішньої політики об'єднаної Німеччини для забезпечення світу, стабільності та співробітництва в Європі та у світі загалом.

Стосовно цілей зовнішньої політики Німеччини на даний момент слід зазначити, що не прийнято так відкрито говорити про національні інтереси Німеччини, а навпаки про її цінності. Нинішні зовнішньополітичні цілі Німеччини були викладені в коаліційній угоді між Християнсько-демократичним союзом (ХДС) і Соціал-демократичною партією Німеччини (СДПН), опублікованій у грудні 2013 року мав назву «Відповідальність у світі» [71].

«Ми прагнемо активно формувати світовий порядок. Німеччина виступає за мир, свободу та безпеку, за справедливий світовий порядок, за реалізацію прав людини та повагу до міжнародного права, а також за сталий розвиток і скорочення бідності» [59]. Як засіб досягнення своїх глобальних цілей Німеччина наголошує на дипломатичних методах, мирному розв'язанні конфліктів і міжнародній співпраці для розвитку.

У цьому документі також підкреслюється, що Німеччина ручається за свою надійність і відданість зобов'язанням альянсу, а також хоче бути хорошим партнером у формуванні справедливого світового порядку. У цих

формулюваннях можна відобразити зазначені вище концептуальні основи: пріоритет невійськових методів і опора на багатосторонній підхід.

У 2014 році Німеччина офіційно визнала, що її зовнішня політика потребує коригування та переосмислення. У розглянутому глобальному дослідженні були визначені нові зовнішньополітичні пріоритети, але не було надано вичерпної відповіді щодо того, як ФРН збирається досягти поставлених цілей. У свою чергу, під час виступу Федерального президента ФРН. На Мюнхенській конференції в січні 2014 р. Гаук оголосив про деякі зміни у зовнішній політиці [2], де чітко зазначено, що Німеччина повинна взяти на себе більше відповідальності за ситуацію в світі і нарешті стати «гарантом світового порядку та безпеки». Він підтверджує свій головний інтерес у зовнішній політиці 21-го століття: зберегти структури та встановлену систему відкритості та ліберальності.

Світовий порядок Німеччина переоцінює свою роль у підтриманні цього світового порядку, кажучи про необхідність реагувати відповідно до власного впливу. Виходячи з цього наміру, Німеччина планує активізувати свою участь у військових операціях в рамках СПБО ЄС і НАТО [67].

Політична нестабільність у поєднанні з триваючими громадянськими війнами загострюють проблеми міжнародного тероризму та нелегальної міграції, які безпосередньо вплинули на європейський континент. Очевидний геополітичний «дисбаланс» стає серйозним викликом для ефективної зовнішньої політики Німеччини та вимагає корекції зовнішньополітичної парадигми.

З оцінки вищесказаних офіційних джерел, заяв німецьких офіційних осіб та зовнішньополітичної діяльності на Арабському Сході можна зробити висновок, що Німеччина коригує свої цінності та підхід до вирішення глобальних проблем, що призводить до відповідної корекції зовнішньої політичної парадигми. Крім бажання вирішити накопичені аномалії, зміни вказують на готовність Німеччини перетворити свою гео економічну силу на відповідну політичну вагу у світових справах. Особливо це проявляється в

тому, що Німеччина заявляє про готовність взяти на себе більшу відповідальність за безпеку не лише в Європі, а й у сусідніх регіонах. Федеративна Республіка Німеччина визнала, що їй необхідно почати з політичних ініціатив, які відповідають її можливостям і важливості [71].

Розпочата корекція парадигми зовнішньої політики Німеччини свідчить про те, що Німеччина поступово долає свої старі комплекси і прагне досягти рівня впливу, який відповідає її можливостям та інтересам. Коригування ще не завершено, оскільки кількість аномалій, які не можна допускати за поточною парадигмою, продовжує зростати. Послідовна активізація військової та гуманітарної участі Німеччини у вирішенні кризових ситуацій на Близькому Сході свідчить про певну тенденцію до посилення ролі Німеччини як інструменту «жорсткої сили» у зовнішньополітичному арсеналі. Щоб уникнути звинувачень у мілітаризації, Берлін і надалі покладатиметься на багатосторонню формулу та уникатиме односторонніх дій. У той же час, послідовне коригування зовнішньої політики в бік більшої автономії має зрештою поставити Німеччину в кращу позицію. Дії матимуть пріоритет над їхніми національними інтересами над відповідними зобов'язаннями [65].

Основною темою дослідження є зовнішня політика та захист національних інтересів ФРН. Тому для більш широкого розуміння питання автор пропонує розглянути основні поняття:

– Зовнішня політика – це курс тієї чи іншої держави в міжнародних відносинах, спрямований на досягнення стратегічних цілей і забезпечення національних інтересів шляхом регулювання відносин між державами і народами.

– Національні інтереси – цілі та завдання, які ставить перед собою керівництво держави, спрямовані на досягнення економічних, військових і культурних цілей інтересів, забезпечення безпеки та цілісності держави, захист суверенітету, зміцнення позицій на міжнародній арені, створення

сприятливих зовнішніх умов для внутрішнього розвитку та підвищення рівня життя населення.

1.2. Етапи еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності

Еволюція зовнішньої політики Федеративної Республіки Німеччина (ФРН) в умовах постбіполярності – це процес змін та адаптації зовнішньої політики Німеччини після закінчення холодної війни та розпаду Східного блоку. Основними етапами еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності можуть бути такі:

Основними етапами еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності можуть бути виокремлені такі:

- 1990-ті роки – канцлерство Г.Коля;
- 1998-2005 – канцлерство Г.Шредера;
- 2005-2021 – канцлерство А.Меркель;
- з кінця 2021 року – канцлерство О.Шольца.

Після об'єднання Німеччини 1990 року відбулися істотні зміни в її зовнішньополітичному курсі:

- ФРН намагалася сприяти процесу демократизації та економічного розвитку країн Східної Європи, а також встановити партнерські відносини з Російською Федерацією;

- Участь в міжнародних організаціях: ФРН стала активним учасником міжнародних організацій, зокрема Європейського Союзу (ЄС) і НАТО. Німеччина сприяла міцній інтеграції та зміцненню спільної європейської політики.

- Миротворчість та гуманітарна допомога: ФРН активно брала участь у миротворчих місіях та наданні гуманітарної допомоги в різних регіонах світу. Німеччина зосереджувалася на розвитку з країнами, розвиваючимися у світі.

– Розширення сфери інтересів: ФРН розширила свою сферу інтересів на сході, підтримуючи економічну співпрацю з країнами Східної Європи та встановлюючи дипломатичні зв'язки з новоутвореними державами.

– Активна роль у глобальних питаннях: Німеччина стала активним учасником глобальних питань, таких як боротьба зі зміною клімату, розвиток сталого розвитку та боротьба з тероризмом.

Ці етапи відображають основні напрямки та зміни у зовнішньополітичному курсі ФРН в умовах постбіполярності. Німеччина виявила більш активну роль у світі, сприяючи стабільності миротворчості, інтеграції та глобальності [26].

Етапи еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності виникли з кількох причин:

– Розпад Східного блоку: Падіння Берлінського муру та розпад Східного блоку призвели до змін геополітичної ситуації в Європі. Це створило нові можливості для ФРН розширити свої зовнішньополітичні горизонти та розвивати стосунки з країнами Східної Європи.

– Об'єднання Німеччини: Об'єднання Західної та Східної Німеччини в 1990 році спричинило необхідність перегляду та адаптації зовнішньополітичних пріоритетів країни. Це відкрило нові можливості для ФРН стати впливовим гравцем у світі та розширити його сферу інтересів.

– Потреба у зміцненні ролі Європи: Після завершення холодної війни і зміни геополітичного ландшафту постає потреба у зміцненні ролі Європейського Союзу (ЄС). ФРН сприяла розвитку спільної європейської політики та спільного ринку, що відображало її стратегічні інтереси та сприяло збереженню стабільності та світу в Європі.

– Глобалізація та глобальні виклики: Глобальні проблеми, такі як зміна клімату, міжнародний тероризм, гуманітарні кризи, вимагали більш активної ролі ФРН у вирішенні цих питань на міжнародній арені. Німеччина

почала виступати як важливий гравець у глобальних питаннях та працювати над забезпеченням сталого розвитку та глобальної безпеки.

Ці причини сприяли еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності, дозволяючи Німеччині стати впливовою країною, що активно сприяє міжнародному співробітництву, зміцненню європейської інтеграції та розвитку світового порядку [9].

Етапи еволюції зовнішньої політики ФРН в умовах постбіполярності мають наступні наслідки:

1. Зміцнення ролі Німеччини в Європі. Німеччина з найбільших країн у Європейському Союзі. Її активна участь у європейській інтеграції та зміцненні спільної європейської політики призвела до посилення ролі ФРН у процесі прийняття рішень у ЄС і спільному управлінні справами Європи.

2. Розвиток партнерських відносин із східноєвропейськими країнами. Об'єднання Німеччини сприяло розвитку партнерських відносин із країнами Східної Європи, зокрема з країнами, які раніше були частиною Східного блоку. Це дозволило ФРН встановити ближчі економічні, політичні та культурні зв'язки з цими країнами.

3. Активна роль у глобальних питаннях. Німеччина стала активним гравцем у глобальних питаннях, таких як зміна клімату, розвиток сталого розвитку, гуманітарна допомога та боротьба з тероризмом. ФРН активно сприяє досягненню міжнародного співробітництва та займається конструктивною позицією у вирішенні світових проблем.

4. Зміна геополітичного ландшафту. Еволюція зовнішньої політики ФРН призвела до зміни геополітичного ландшафту Європи. Німеччина стала однією з провідних сил у регіонах та має значний вплив на прийняття рішень в європейському політичному просторі.

5. Посилення міжнародного престижу. Активна зовнішньополітична діяльність ФРН дозволила підвищити міжнародний престиж країни. Німеччина стала впливовою державою, яка сприяє

миротворчості, розвитку міжнародного співробітництва та глобальній стабільності [62].

Усі ці дослідження свідчать про активну роль Німеччини в умовах постбіполярності та вплив на формування світового порядку. ФРН займає важливе місце в міжнародній арені, сприяючи розвитку співпраці, збереженню світу та зміцненню демократичних цінностей.

Після отримання Федеративною Республікою Німеччина нового міжнародного статусу політична еліта Німеччини поставила перед собою три головні завдання: по-перше, трансформувати соціально-економічну систему в нових федеральних землях і, шляхом економічного розвитку колишньої НДР, завершити перетворення від формального об'єднання до реальної єдності держави і нації; по-друге, досягти конкретних результатів у плані об'єднання Європи; по-третє, визначити лінію поведінки в постбіполярному світі [24].

Об'єднання Німеччини також збільшило її економічний потенціал. Проте завдання «злиття» колишньої соціалістичної країни з великою капіталістичною державою виявилось досить складним для християнсько-ліберальної коаліції. Процес зайняв більше часу та грошей, ніж очікувалося. Перетворення економіки колишньої Східної Німеччини на діючу систему суспільних ринкових відносин вимагало величезних фінансових витрат з боку всієї ФРН [65].

Період правління канцлера Г.Коля можна умовно охарактеризувати як «період адаптації» для Німеччини. На зміну спробам досягти гегемонії на континенті прийшла «культура стриманості» (пов'язана з історичною відповідальністю Німеччини) та бажання інтегруватися в західне співтовариство держав [65].

Щоб адаптуватися до реалій постбіполярного світу, уряд Німеччини визначив чотири основні пріоритети зовнішньої політики:

- поглиблення євроінтеграції та розширення ЄС;

- зміцнення німецько-американської дружби з метою збереження американської присутності в Європі;
- надання Німеччині розширеного поля дій у багатосторонній дипломатії, особливо в міжнародних організаціях, таких як ООН.

За правління канцлера Г.Коля Федеративна Республіка Німеччина тільки починала набувати цілісності національної держави та визначати свої зовнішньополітичні інтереси.

У перші роки після об'єднання Німеччини однією з основних цілей зовнішньої політики ФРН було прагнення довести міжнародному співтовариству та своїм власним громадянам «нормальність» обраного курсу. Це трактувалося передусім як відданість загальногуманістичним ліберально-демократичним цінностям, реалізована виключно в системі західних спілок за чіткого дотримання норм міжнародного права. Під цим терміном мав на увазі також природний стан повністю незалежної та суверенної національної держави. Заклики «нормалізувати» зовнішню політику ФРН передбачали, зокрема, і відмовитися від низки самообмеження, зумовлених особливостями історичного поступу країни [19].

27 жовтня 1998 посаду федерального канцлера зайняв Герхард Шредер. Новий уряд проголосив наступність раніше обраного зовнішньополітичного курсу – країна так само продовжила визначати майбутнє своєї країни в рамках європейської концепції. Г. Шредер проводив політичну лінію соціал-демократичного прагматизму, що у свою чергу призвело до конфліктів із партнером щодо коаліції [67].

І Гельмут Коль, і Герхард Шредер часто вирізняли головною рисою їхньої зовнішньої політики «мирну спрямованість». Канцлер Герхард Шредер в урядовій заяві від 10 листопада 1998 р. зазначив, що головною метою зовнішньополітичного курсу його кабінету є «всьяке сприяння мирному процесу в усьому світі, оскільки ФРН усвідомлює свою відповідальність і завдання, що випливають із значення та авторитету об'єднаної Німеччини у світовому масштабі. Німецька зовнішня політика є і

залишається політикою світу, ми рішуче заявляємо про свою готовність брати участь у заходах щодо встановлення та підтримання миру» [59, с. 571].

Для того, щоб підтвердити цей напрямок, було підписано Коаліційну угоду «Прорив і оновлення – шлях Німеччини в XXI століття». Про зовнішньополітичний курс у рамках західних стандартів свідчать мети зовнішньої політики ФРН, викладені в коаліційному договорі, в якому зазначається:

- одним з основних завдань є включення Німеччини до ЄС як невід'ємної частини цієї спільноти та розширення ЄС за рахунок країн Центральної та Східної Європи. Уряд Шредера розглядав ЄС як «європейський дім», де всі держави не лише проживають на одній території, а й мають спільні інтереси та турботи. Більше того, не слід забувати і те, що швидкі темпи глобалізації спричинили нові проблеми та виклики безпеки, з якими жодна держава не здатна впоратися поодиночі [49];

- розширення співробітництва з НАТО з метою збереження стабільності та безпеки Європи;

- Північноатлантичний альянс залишився основою безпекової політики ЄС, як і відносини зі США. Зазначається, що США, ґрунтуючись на спільних цінностях та інтересах, є найважливішим партнером Німеччини поза Європою;

- важливим завданням є політичне та фінансове зміцнення ООН та набуття статусу постійного човна Ради Безпеки ООН. Характеризуючи зовнішньополітичний курс Німеччини з моменту об'єднання, можна зробити висновок, що ООН стала для червоно-зеленої коаліції центром її багатосторонньої зовнішньої політики. Для Берліна ООН є центральною організацією, яка відповідає за глобальний світ, безпеку та прогрес [69];

- важливою складовою зовнішньої політики також є досягнення стабільності з усіма сусідами Німеччини [1].

Новий уряд зберіг зовнішньополітичні пріоритети уряду Коля і, незважаючи на захист та просування національних інтересів країни,

продовжив проводити свою зовнішню політику в рамках європейської інтеграції.

Після поразки 2005 р. Соціал-демократичної партії Німеччини, приходом на посаду канцлера А. Меркель та утворенням «великої коаліції» (ХДС/ХСС-СДПН) розпочинається новий етап в історії зовнішньої політики ФРН, спрямований на посилення атлантичного вектора. 25 жовтня 2006 р. під час виступу на засіданні Німецького атлантичного суспільства глава уряду зазначила: «Поряд з європейською інтеграцією трансатлантичні відносини залишаються непорушною опорою німецької зовнішньої та безпекової політики. Довірчі та дружні стосунки зі Сполученими Штатами Америки мають для нас, німців, з історичної точки зору особливе значення. Але це – питання майбутнього» [65].

Меркель вважає Європу та Німеччину єдиним європейським простором (Dergemeinsame Euroraraum) і виділяє чотири основні загрози: міжнародний тероризм; поширення зброї масового ураження; виникнення нових і нових регіональних конфліктів і організована злочинність. При порівняльному аналізі коаліційних договорів Німеччини від 2013 та 2018 р. можна спостерігати пріоритетний курс політики Берліна на розширення євроінтеграції та розвитку сильного Євросоюзу, який буде гарантом безпеки Німеччини. Політика ХДС/ХСС та СДПН спрямована на:

- збереження єдності ЄС;
- залучення Німеччини до дебатів про майбутнє євроінтеграції та трансатлантичних взаємин;
- відновлення довіри громадян до ЄС;
- створення нових робочих місць у ЄС, зміцнення соціально орієнтованої ринкової економіки; підтримку європейських інвестиційних програм; закріплення шансів на майбутнє для молоді;
- розробку рамкових умов для мінімального рівня оплати праці, розширення прав найманих робітників [2].

Європейський напрямок Німеччини безпосередньо пов'язаний з її політикою у світовій системі координат, з упором на політико-дипломатичні методи у врегулюванні конфліктів та використання політичних та економічних можливостей ЄС, що у свою чергу сприятиме посиленню довіри до ЄС [59].

Сучасна зовнішня політика Німеччини (період канцлерства А. Меркель) тісно пов'язана із забезпеченням стабільності та безпеки у світі, а також діяльністю ООН та ЄС. Великий вплив на зовнішню політику Німеччини здійснюють світові проблеми, до яких можна віднести і збройні конфлікти, і нестабільність на Близькому Сході, проблеми з біженцями, націоналізм, що наростає, в різних країнах та інші глобальні питання [43].

Зовнішня політика в період канцлерства О. Шольца включає такі аспекти:

- Підтримка європейської інтеграції. Враховуючи політичну приналежність і традиції СДПН, Шольц може продовжує підтримувати зміцнення єдності та співробітництва в ЄС. Він може прагне глибшої інтеграції та розширення європейських компетенцій, зокрема в галузях економіки, соціальної політики та клімату;

- Міжнародна співпраця. О. Шольц надає велике значення іншим країнам та міжнародним організаціям, зокрема в таких питаннях, як зміна клімату, боротьба з глобальною пандемією та економічна реформа;

- Збереження міжнародного порядку та безпеки. О. Шольц продовжує підтримувати захист міжнародного права, сприяти дипломатичним рішенням конфліктів та зміцнювати роль Німеччини у забезпеченні міжнародної безпеки [18].

Нинішній уряд Німеччини продовжує традиційну зовнішню політику своєї країни на світовій арені, суть якої залишається незмінною – забезпечення провідної ролі ФРН у вирішенні міжнародних проблем, у багатосторонніх і двосторонніх відносинах, підтримання іміджу країни.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КАНЦЛЕРА О. ШОЛЬЦА

2.1. ФРН і розвиток європейської інтеграції

Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) відіграє важливу роль у розвитку європейської інтеграції. Німеччина стала одним із ключових архітекторів та спонсорів Європейського Союзу (ЄС) та активного сприяння зміцненню єдності та співробітництва в Європі. Ось кілька основних аспектів, які підкреслюють роль ФРН у розвитку європейської інтеграції:

– «Мотор європейської інтеграції»: Німеччина виступає як одна з провідних сил, яка прискорює процес європейської інтеграції. також, ФРН має великий вплив на прийняття стратегічних рішень та формулювання політики ЄС. Вона активно пропагує глибшу інтеграцію та розширення європейських компетенцій у таких сферах, як економіка, безпека, соціальна політика та зовнішні справи.

– Висока економічна спроможність: Німеччина є найбільшою економікою в ЄС та одна з найбільших економічних сил у світі. Економічна потужність і роль у світовій торгівлі надають ФРН вплив на формування європейських економічних політик та сприяють розвитку європейського внутрішнього ринку.

– Фінансова підтримка: Німеччина є однією з найбільших фінансових спонсорів ЄС. Вона забезпечує значний внесок до бюджету ЄС та надає фінансову допомогу іншим країнам-членам, особливо тим, що перебувають у складних економічних умовах. Це сприяє зміцненню європейської солідарності та співробітництва.

– Загальна безпека та стабільність: Німеччина активно сприяє забезпеченню безпеки та стабільності в Європі через участь у спільній оборонній політиці ЄС та співпраці з НАТО. Вона також виступає

посередником у вирішенні конфліктів та забезпечує мирне регулювання на континентах.

– Пріоритети у сфері клімату та сталого розвитку: Німеччина активно пропагує боротьбу зі зміною клімату та сталого розвитку в ЄС. Вона виступає провідним стимулом впровадження екологічних стандартів, підтримки відновлюваної енергетики та зменшення викидів парникових газів.

В цілому ФРН відіграє важливу роль у сприянні її інтеграції через свою політичну, економічну та фінансову здатність, спонсорську підтримку, забезпечення безпеки та активну участь у вирішенні сучасних глобальних викликів [3].

У багатьох країнах ЄС суспільна підтримка можливості подальшої інтеграції нових членів значно знизилася. Німеччина завжди була активним прихильником розширення ЄС. Однак німецька влада сьогодні вимагає перерви для консолідації та поглиблення інтеграції всередині самого ЄС. Європейська політика Німеччини все більше орієнтується на захист власних національних інтересів і безпрецедентне розширення сфери фінансового контролю в Європейському Союзі.

Водночас євроскептицизм в країні сягає небезпечного рівня як у політичному, так і в економічному плані. Опозиційні експерти та політики все частіше звинувачують німецьку владу у відсутності амбіцій і стратегічного бачення. В останні роки євроскептичні настрої характерні для більшості держав-членів ЄС [68]. Однак, враховуючи розмір, важливість і роль Німеччини, її євроскептицизм потенційно може мати дуже великі негативні наслідки для майбутнього «європейського проекту» загалом. У професійному середовищі Німеччини все частіше можна почути про розробку нової німецької стратегії щодо Європи.

Активність Німеччини на європейському напрямку завжди була дуже високою. Ідея Шенгенської угоди виникла з двосторонньої франко-німецької ініціативи. Розвиток економічного і валютного союзу, включаючи посилення

ролі Європейського центрального банку (ЄЦБ), відбувався під вирішальним впливом Німеччини. Формулювання європейської політики безпеки та оборони почалося під час головування Німеччини в Раді ЄС у 1999 р. Під час наступного головування в Раді ЄС у першій половині 2007 р. Німеччині вдалося переглянути Європейську конституцію та розробити новий засновницький договір ЄС – тоді Договір про реформу (пізніше прийнятий лише Лісабонський договір (LT)).

Остання європейська політика Німеччини ґрунтується на таких константах:

- потужний «тандем» із Францією, яка вважається «локомотивом інтеграції»;
- підтримка менших держав-членів ЄС, для яких Німеччина виступала «містком до Брюсселя» з метою захисту їхніх національних інтересів на загальноєвропейському рівні;
- посилення ролі Європейської Комісії (ЕК) та Європейського Парламенту (ЄП);
- роль основного вкладника до бюджету Європейського Союзу без наполягання на інституційному представництві в структурах ЄС щодо розміру внесків [19].

Сьогоднішні реалії вказують на певний перегляд констант. Зміни в європейській політиці Німеччини спочатку пов'язані з новими рамковими умовами політики розширення ЄС. Після падіння «залізної завіси» найважливішим пріоритетом зовнішньої політики Німеччини стала стабілізація внутрішньої ситуації в країнах Центральної та Східної Європи та розширення ЄС за їх рахунок. На даному етапі очевидно, що процес інтеграції країн ЦСЄ відбувався без належної реалізації задекларованих механізмів. ЄС досі не може подолати значні відмінності в економічному розвитку своїх держав-членів (різниця в доходах між найбіднішою та найбагатшою країнами становить 35 разів) [56].

Серед багатьох сучасних європейських політиків і керівників держав-геополітичних утворень останнім часом привернула увагу до себе та подій за його участю особистість федерального канцлера Німеччини Олафа Шольца. У Німеччині до влади прийшов відомий економіст і політик, представник Соціал-демократичної партії Німеччини Олаф Шольц разом із партіями т.зв. пандемія коронавірусу та інші після того, як виборці втратили довіру до багаторічного лідера Німеччини Ангели Меркель. Донині Шольц публічно зізнається, що підтримував і підтримує з нею ділові контакти і консультується з поточних питань зовнішньої і внутрішньої політики.

Однак російська агресія та війна в Україні сплутали всі попередні плани та розрахунки Шольца, який розраховував на мирне та успішне врегулювання найбільш економічно розвиненої країни Євросоюзу та не відчував особливих загроз. Ангела Меркель суттєво вплинула на формування його політичного світогляду та визначила пріоритети для Німеччини як європейської країни, яка має забезпечити власне процвітання та процвітання за будь-яких обставин у часи найбільших економічних та фінансових катаклізмів. Однак війна принесла нові виклики та змінила збалансований курс розвитку Німеччини в Європі, який був приспаний Меркель[5].

Шольц не відразу зрозумів, що через агресію Путіна настали важкі часи і випробування для самого Путіна. Тепер можна припустити, що його заплутаний зовнішньополітичний курс у перші місяці російського вторгнення в Україну був зумовлений несподіваними та неприємними викриттями про стан обороноздатності Німеччини. Шольц виявився неготовим до низького стану бойової готовності основних систем озброєння національних збройних сил (Бундесверу), нестачі коштів та ідей для поліпшення стану.

Аудит збройних сил і міністерства національної оборони показав, що останніми роками, відповідно до попереджень США, Німеччина дійсно нехтувала підтриманням боєготовності та розвитком власних збройних сил, модернізацією та створенням нових систем озброєння. Виявилося, що без ґрунтовної реформи оборонного бюджету та виділення значних коштів

Міністерству оборони Німеччина залишиться беззахисною перед агресивними намірами Кремля. Таким чином для потреб Бундесверу був створений безпрецедентний проект вартістю 100 млрд євро [49].

На вимоги України та, зокрема, вимоги українських дипломатів щодо поставок сучасних систем озброєння, Шольц був змушений відповісти обіцянками та відкласти невеликі партії легкого озброєння та боєприпасів, тим самим відклавши поставку важкого озброєння та ефективних зенітних систем на більш пізній термін. Лише зміна характеру війни, якої вдалося досягти українським збройним силам на полях битв, змінила риторику Шольца та спонукала його до виділення більш ефективної зброї [11].

Від початку російського вторгнення в Україну Олаф Шольц, як і президент Франції Еммануель Макрон, намагається виконувати роль посередника та заступника в переговорах з Росією в надії на припинення війни. Однак, як відомо, жодні переговори між європейцями та диктатором Путіним не увінчалися успіхом, війна продовжувала тривати. Були створені та ефективно функціонували вже існуючі міжнародні союзи держав, діяли санкції проти Москви, Україні надходила міжнародна гуманітарна та військова допомога, тривала боротьба українського народу за свою свободу та незалежність.

Блискавичний візит Олафа Шольца до Китаю на початку листопада 2022 року був одним із переломних моментів у розвитку ситуації, пов'язаних із його особистим внеском у ставлення міжнародної спільноти до перебігу воєнних подій та перспектив року. подальший розвиток Європи і всієї світової системи. Йому довелося подолати спротив цьому візиту як серед однопартійців та членів коаліційного уряду, так і серед опозиції. Шольца звинуватили в штучному створенні сприятливих умов для китайського бізнесу в Німеччині, коли він наполягав на участі провідного китайського оператора в управлінні контейнерним терміналом морського порту Гамбурга [55].

Під час переговорів із Сі Цзіньпіном він взяв на себе роль політичного представника Німеччини та Євросоюзу, але перш за все США та колективного Заходу. Питання полягало в тому, чи підтримає Китай Росію у війні з Україною, чи застосує Путін ядерну зброю і як відреагує Китай. Для Заходу найважливішим було ставлення Китаю до відносин із США та пошук шляхів компромісу та взаємовигідного співробітництва. Шольц зробив свою роботу. Китай визначив свою позицію щодо неприпустимості застосування та погрози застосування ядерної зброї у війні в Україні та зробив кроки назустріч США щодо розширення контактів та обміну делегаціями [18].

Тим часом, енергетична залежність Німеччини та Європи від Росії, ретельно створена зусиллями Меркель та її прихильників, була суттєво знижена. Газопроводи Nord Stream 1,2 були підірвані, поставки російського газу в Європу зведені до мінімуму, європейські газосховища переповнені, країни готувалися до зими.

Власне, нещодавно придушене державне повстання в Німеччині стало переломним моментом, який принципово вплинув на ставлення Шольца до подій російської агресії в Україні та надання їй дієвої військової допомоги, звільнивши свідомість Шольца від примхливої залежності Берліна від Росії. Так звані Reichsbürger, неформальна організація, яка не визнає існуючий у Німеччині конституційний лад і намагається дотримуватися певних цінностей, намагалися повалити державну владу та особисто вбити Шольца. Оскільки «громадян Рейху» активно підтримувала і фінансувала Москва, про що свідчать результати численних обшуків і затримань, було зрозуміло, що всі контакти і порозуміння між Шольцем і Путіним остаточно розірвані. Шольц не зможе ні забути, ні пробачити Кремлю, тобто Путіну, наміру його фізично ліквідувати. Сенс домовлятися та шукати компроміси з Путіним втратив для Шольца сенс через певні перспективи у післявоєнній Європі [19].

Очевидно, що такий розвиток поглядів федерального канцлера Німеччини відбувався одночасно під впливом розробки спільної концепції США і Заходу щодо більш ефективної протидії Путіну та рішення про

надання ударної зброї в Україну, щоб перемогти Росію на полі бою. Останні заяви США та Німеччини про готовність постачати Україні танки Leopard 2, сучасні системи протиповітряної оборони Patriot і IRIS-T, балістичні ракети ATACMS із дальністю понад 300 км, додаткові тактичні системи протиповітряної оборони Gerard та інші військові техніки та засобів свідчать про прийняття рішення Заходу забезпечити військову перемогу України над Росією [28].

Характерною є реакція Кремля на різдвяну пропозицію Шольца про припинення вогню, на яку Москва відповіла їй відхиленням. У Новий 2023 рік лідер Німеччини вступає непочутим і ображеним, без перспектив подальшого порозуміння з Москвою та її нинішнім правителем.

Окремою і водночас складною проблемою для Олафа Шольца є створення прийнятних відносин із могутньою та багатою енергією Францією.

Німецький журнал Tagesspiegel опублікував аналітичну статтю своїх кореспондентів Альбрехта Майєра та Крістофера Зідлера про особливості особистих стосунків двох лідерів сучасної Європи: канцлера Німеччини Олафа Шольца та президента Франції Еммануеля Макрона. Обидві країни відіграють важливу роль в архітектурі європейської безпеки, зокрема, у рішенні ЄС підтримати Україну в боротьбі з країною-агресором [18].

Видання повідомляє, що результати європейської політики в перший рік Олафа Шольца на посаді федерального канцлера Німеччини неоднозначні. Перш за все це торкнулося двосторонніх німецько-французьких відносин [18].

Коли федеральний канцлер виступив із урядовою заявою на останньому за рік саміті ЄС перед Бундестагом 14 грудня, він знову представив себе переконаним європейцем. Однак баланс європейської політики в перший рік каденції канцлера неоднозначний. Навіть у правлячому таборі глибоко розчаровані європейською політикою правлячої «світлофорної коаліції» німецького уряду під його керівництвом.

Шульц відомий тим, що додає реалізму в бачення європейської політики, яке неодноразово озвучував кандидат у канцлери від колишньої Соціал-демократичної партії Німеччини (SDP) Мартін Шульц. Колишній канцлер Гельмут Шмідт (Helmut Schmidt) заявив, що кожен, у кого є подібне бачення, «повинен звернутися до лікаря». Так само думає Шольц, оскільки йому чужі політичні фантазії [12].

Однак принаймні одне бачення європейської політики можна знайти в коаліційній угоді Шольца про «світлову коаліцію», повідомляє німецьке видання. Нинішня дискусія про майбутнє Європейського Союзу, як було написано рік тому, «має призвести до установчої конвенції та подальшого розвитку до європейської федеративної держави».

Більше європейських амбіцій, ніж бачення «Сполучених Штатів Європи», навряд чи можливо, зазначає німецьке видання. Навіть тут і зараз правлячі партії СДП, «Зелені» та «Вільна демократична партія» хотіли би бути урядом, який «визначає інтереси Німеччини у світлі європейських інтересів» і проводить «активну європейську політику». Такі очікування були відповідно високими, як вдома, так і за кордоном [18].

Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) відома своєю активною зовнішньою політикою та геополітичною роллю. Зовнішня політика ФРН, включаючи канцлерство Олафа Шольца, має такі основні риси:

- Зосередження на Європі: ФРН покладає основний акцент на співробітництво в Європі та підтримку європейської інтеграції. Німеччина сприяє укріпленню Європейського Союзу, розвитку спільної зовнішньої політики ЄС та збереженню єдності в регіоні.

- Сприяння міжнародному порядку та правам людини: ФРН виступає за збереження та зміцнення міжнародного порядку на основі правових норм та принципів Організації Об'єднаних Націй. Німеччина активно підтримує права людини, гуманітарну допомогу та міжнародні стандарти.

– Економічне лідерство: ФРН є однією з найбільших економічних сил у світі. Вона активно просуває економічну співпрацю, вирішує питання торгівлі та інвестицій з іншими країнами, а також розвиває економічні ініціативи на міжнародній арені.

– Співпраця в рамках міжнародних організацій: Німеччина активно співпрацює з різними міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейський союз, НАТО та інші. Вона вносить свій внесок у спільні рішення та ініціативи, спрямовані на розв'язання глобальних проблем.

– Безпека та оборона: ФРН приділяє значну увагу питанням безпеки та оборони. Вона активно сприяє миротворчим місіям, боротьбі з тероризмом та кіберзагрозами, а також забезпеченню стабільності та безпеки в регіоні та світі.

Загалом, зовнішня політика ФРН, включаючи канцлерство Олафа Шольца, продовжує традицію активної та конструктивної ролі Німеччини як глобального гравця, сприяючи міжнародній співпраці, миру та стабільності.

На основі загальних принципів та особливостей зовнішньої політики ФРН можна висунути певні характеристики і особливості канцлерства Олафа Шольца:

– Більша акцентуація на соціальній справедливості: Шольц, як соціал-демократичний політик, наголошує на важливості соціальної справедливості як одного з основних принципів зовнішньої політики. Він прагне підкреслити необхідність розвитку справедливих торговельних відносин, соціального захисту та зменшення глобальних нерівностей.

– Продовження сприяння європейській інтеграції: Шольц продовжить активну роль ФРН у сприянні розвитку та зміцненню Європейського Союзу. Він підкреслює важливість єдності та спільної дії ЄС в контексті глобальних викликів, таких як зміна клімату, міграція та безпека.

– Зосередження на боротьбі зі зміною клімату: Шольц вважає зміну клімату одним з найважливіших глобальних викликів. Він планує

зосередитись на сприянні реалізації Паризької угоди про зміну клімату, зменшенні викидів парникових газів та сприянні сталому розвитку.

– Активна роль у міжнародних організаціях: Шольц продовжить співпрацю ФРН з міжнародними організаціями, такими як ООН, ОБСЄ та інші. Він прагне зміцнювати роль Німеччини як глобального актора у вирішенні міжнародних проблем, забезпеченні безпеки та сприянні сталому розвитку.

– Продовження економічного лідерства: ФРН залишається однією з найбільших економічних сил у світі, і під керівництвом Шольца вона продовжить активну економічну зовнішньополітичну діяльність. Шольц прагне підтримувати відкритість ринків, сприяти інвестиціям та розвивати нові форми економічного співробітництва.

– Безпека та миротворчі зусилля: Шольц продовжить зосереджуватись на питаннях безпеки, боротьбі з тероризмом та миротворчій діяльності. Він планує сприяти зміцненню міжнародного співробітництва в цих сферах, а також звернути увагу на кібербезпеку та реагування на глобальні загрози.

Зазначені особливості та вектори зовнішньої політики ФРН під керівництвом Олафа Шольца ґрунтуються на загальних принципах і цінностях ФРН та попередніх фазах її зовнішньої політики. Вони спрямовані на зміцнення ролі Німеччини як глобального актора та сприяння стабільності, співробітництву та сталому розвитку в контексті європейської та міжнародної спільноти [12].

Основні характеристики, особливості і вектори його зовнішньої політики Олафа Шольца, включають наступне:

– Розширення соціально-економічного підходу: Один із основних аспектів зовнішньої політики Олафа Шольца полягає в поєднанні економічної справедливості з економічними інтересами Німеччини. Він наголошує на потребі забезпечення прозорих і справедливих умов для

міжнародної торгівлі та інвестицій, що сприятиме як Німеччині, так і її партнерам.

– Роль посередника і сприяння діалогу: Олаф Шольц прагне зайняти активну роль посередника та сприяти діалогу в міжнародних конфліктах і напружених ситуаціях. Він підкреслює важливість співпраці, вирішення конфліктів шляхом перемовин та пошуку компромісних рішень.

– Зосередження на пріоритетах ЄС: Шольц продовжить активну підтримку і розвиток європейської інтеграції та єдності Європейського Союзу. Він сприятиме поглибленню європейської спільної зовнішньої політики, зміцненню єдності в контексті глобальних викликів та посиленню ролі ЄС на міжнародній арені.

– Зміцнення партнерства зі США: Олаф Шольц планує підтримувати і зміцнювати трансатлантичні відносини та партнерство з Сполученими Штатами. Він наголошує на значущості спільної роботи зі США в сферах кліматичних змін, міжнародної безпеки та економіки.

– Збереження стабільності і миру: Олаф Шольц продовжить сприяти збереженню стабільності та миру як на регіональному, так і на глобальному рівнях. Він буде активно працювати над розв'язанням конфліктів, миротворчими ініціативами, а також сприяти демократії та правам людини.

– Акцент на екологічній політиці: Одним з пріоритетних напрямків зовнішньої політики Шольца є боротьба зі зміною клімату та сприяння сталому розвитку. Він планує активно долучитись до міжнародних зусиль у зменшенні викидів парникових газів, підтримці енергетичної трансформації та розвитку відновлювальної енергетики [12].

Загалом, зовнішня політика ФРН під керівництвом Олафа Шольца відображає прагнення до розвитку справедливого та стабільного світу, зосередження на європейській інтеграції, активну роль у глобальних питаннях, зміцнення трансатлантичних відносин і боротьбу з екологічними викликами

Бажання Німеччини залишатися головним платником європейського бюджету збіглося з тим, що німецька економіка переросла єдиний ринок ЄС. Сьогодні динаміка німецького експорту все більше залежить від торгівлі з так званими новими центрами зростання. При цьому 60,3% (2010 р.) [53] всього зовнішньоторговельного обороту ФРН припадало на внутрішній ринок Європейського Союзу [7].

2.2. ФРН і проблеми європейської безпеки

Сьогодні Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) стикається з проблемами європейської безпеки. Ось декілька ключових аспектів:

– Криза в Україні та конфлікт на Сході: російська агресія в Україні і незаконна анексія Криму зруйнували його європейський безпековий порядок. ФРН активно діє в рамках Європейського Союзу та НАТО, сприяючи збереженню територіальної цілісності України та засуджуючи дії Росії.

– Тероризм і радикалізація: Європа стала мішенню для терористичних атак, а також стикається з радикалізацією своїх громадян. ФРН веде активну співпрацю з іншими країнами ЄС та спільними службами безпеки, зокрема щодо обміну інформацією та координації заходів протидії тероризму.

– Міграційна криза: Європа зіткнулася зі значним припливом біженців та мігрантів, що створило проблеми для безпеки та соціальної стабільності. ФРН виконує ключову роль у прийнятті та інтеграції біженців, а також у співпраці з країнами походження та транзиту для забезпечення контрольованої та безпечної міграції.

– Кібербезпека: Зростаюча кількість кібератак на державні, комерційні та приватні системи ставить під загрозу європейській безпеці. ФРН активно співпрацює з партнерами в ЄС та НАТО для зміцнення кіберзахисту та виявлення та протидії кіберзагрозам.

– Енергетична безпека: Залежність Європи від імпорту енергоносіїв створює проблеми у сфері безпеки, особливо в контексті енергетичної політики Росії. ФРН працює на рівні ЄС, сприяючи диверсифікації джерел постачання енергії та розвитку внутрішніх альтернативних джерел.

Ці проблеми становлять виклики для ФРН та європейської безпеки в цілому. ФРН активно співпрацює з іншими країнами ЄС, НАТО та міжнародними партнерами для спільного вирішення цих питань і зміцнення європейської безпеки [3].

Проблеми європейської безпеки мають наступні наслідки для ФРН:

1. Збільшення витрат на оборону: Наслідком загрози безпеці Європи є потреба у збільшенні витрат на оборону. ФРН, як одна з найбільших економік ЄС, зобов'язана забезпечити свою власну безпеку, а також спільну безпеку з іншими країнами ЄС та НАТО. Це може призвести до збільшення оборонного бюджету ФРН і залучення додаткових ресурсів для військових потреб.

2. Зміна пріоритетів зовнішньої політики. Проблеми європейської безпеки можуть змінити пріоритети зовнішньої політики ФРН. Країна може звернути більше уваги на питання оборони, колективної безпеки та співпраці з іншими країнами для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні.

3. Збільшення впливу в рамках ЄС та НАТО. ФРН, як одна з найбільших та найбільших країн ЄС та члена НАТО, може відзначити посилення свого впливу в контексті європейської безпеки. Країна може виступати ініціатором та активним учасником у прийнятті рішень щодо безпеки Європи, сприяти розвитку спільних оборонних здібностей та підтримувати коаліції для боротьби із загрозами.

4. Співробітництво з партнерами. ФРН може поглиблювати співробітництво з іншими країнами, особливо з тими, які мають спільні інтереси у сфері безпеки. Це може позначати зміцнення спільних ініціатив, інформації, військової кооперації та спільного реагування на кризові ситуації.

5. Вплив на внутрішню політику. Проблеми європейської безпеки можуть мати вплив на внутрішню політику ФРН. Високий рівень безпекових загроз може призвести до зміни пріоритетів, внесення змін до законодавства щодо безпеки та міграції, а також підвищення обізнаності громадян про безпечні ризики [22].

Стратегічні загрози інформаційній безпеці пов'язані зі стрімким розвитком цифрових технологій, використанням штучного інтелекту у сфері безпеки, вдосконаленням інформаційної зброї та комунікаційних засобів деструктивного впливу в умовах геополітичного протистояння провідних міжнародних гравців. Основними проблемами інформаційної та кібербезпеки визначено потенційні порушення конфіденційності інформаційних ресурсів державного, корпоративного та приватного характеру, що може призвести до значного впливу деструктивних чинників на критично важливі сфери життя суспільства, спричиняючи руйнування механізмів правового захисту інформаційної безпеки породжують нові інформаційні загрози в умовах стрімкого технічного прогресу; зниження якості інформації для урядів, які забезпечують прийняття управлінських рішень; збільшення контенту, створеного за допомогою систем «штучного інтелекту», і водночас прискорене реагування на «фейкові» новини. В європейському регіоні стратегічні загрози інформаційній безпеці враховуються насамперед у рішеннях і програмних документах інтеграційного об'єднання ЄС, а також у стратегіях національної безпеки європейських країн із сильним економічним, науково-технічним та геополітичним впливом [1].

Критичний аналіз стратегічних загроз інформаційній безпеці дослідник запропонував у звіті «Discontinuities and Distractions-Rethinking Security for the Year 2040» (RAND Corporation, 2017), який містить прогноз глобальних тенденцій безпеки та непередбачуваних подій (чорні лебеді). Оскільки прогнозне дослідження RAND розглядається політичними лідерами та експертами різних країн як можливість екстраполювати певні тенденції та їх наслідки на національному рівні, ми вважаємо за необхідне враховувати

висновки документу при аналізі стратегій інформаційної безпеки європейських країн [57].

Слід зазначити, що основною проблемою інформаційної безпеки та кібербезпеки в дослідженні RAND було визначено перспективне порушення конфіденційності інформаційних ресурсів державного, корпоративного та приватного характеру, що може призвести до значного впливу деструктивних факторів на критично важливих сферах життя суспільства, спричиняють руйнування механізмів правового захисту безпеки інформації, призводять до появи нових інформаційних загроз в умовах стрімкого технічного прогресу, зниження якості інформації для органів влади, що забезпечує прийняття управлінських рішень, збільшення вмісту створені з використанням систем «штучного інтелекту», і водночас прискорення реакції на «фейкові» новини [1].

Ці тенденції зумовлюють зміну підходів міжнародних акторів у Європі до формування стратегій інформаційної безпеки на регіональному та національному рівнях, до переоцінки механізмів політики безпеки, спрямованих на протидію інформаційному тероризму, розповсюдженню інформаційної зброї та деструктивним впливам, що призводять до порушення стабільності безпеки. в Європі, а також диверсифікувати регіональні та національні пріоритети інформаційної безпеки.

Слід підкреслити, що сучасна європейська стратегія зовнішньої політики та політики безпеки (A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy, 2016) містить правила співпраці щодо стабільності спільної безпеки та оборони, а не конкретні цілі та заходи інформування. безпеки, вони сформульовані в програмах і планах роботи інституцій ЄС, які розраховують на необхідність пошуку спільних рішень для об'єднання європейських країн у сфері інформаційної війни та визначають необхідність трансформації європейської програми інформаційної безпеки. Як стратегічне питання європейської безпеки, кібербезпека також розглядається як політика посилення безпеки

інформаційної інфраструктури та баз даних, а також важливість державно-приватного партнерства та співпраці на міжурядовому рівні.

Останнім часом до стратегічних ризиків інформаційної безпеки ЄС та європейських країн експерти відносять агресивну пропаганду авторитарних держав, «мову ворожнечі» і «фейкові» повідомлення деструктивного характеру. Так, на рівні ЄС було прийнято рішення щодо посилення про-тидії агресивній пропаганді, зокрема російській, а на рівні європейських країн було створено спеціальні установи й підрозділи відповідного спрямування: у Великій Британії боротьбу проти деструктивних впливів було віднесено до повноважень Національного підрозділу Ради національної безпеки; у Франції таку роботу здійснюють спеціальні державні і законодавчі інституції; у ФРН запроваджено програми для боротьби з «фейковими» новинами. Слід підкреслити, що координація дій ЄС і європейських країн у боротьбі з ворожою пропагандою розглядається як стратегічний інтерес організації щодо визнання його статусу міжнародного актора на рівні європейської інформаційної безпеки [20].

Проблема стратегічних ризиків інформаційної безпеки ФРН дискутувалися на 10-й конференції Федерального відомства з питань захисту Конституції «Нові загрози для інформаційної безпеки та інформаційного суверенітету держави» (Neue Gefahren für Informationssicherheit und Informationshoheit) в Берліні (2016). Тематика конференції стосувалася таких нагальних питань, як відповідальність урядових структур за інформаційний суверенітет держави, захист інфраструктури від несанкціонованого втручання і кібершпигунства, поширення дезінформації для впливу на громадськість, формування програми державно-приватного партнерства у сфері кібербезпеки, порушення конфіденційності приватної інформації, діяльність мас-медіа в умовах зовнішніх деструктивних впливів [47].

Фахівці наголошували, що принципи захисту цифрової інфраструктури було сформульовано в Стратегії цифрової безпеки (Cyber-Sicherheitsstrategie für Deutschland, 2016), якими забезпечення свободи та безпеки суспільства й

корпорацій, запобігання і переслідування злочинів, вчинених у кіберпросторі, визнається одним з основних завдань держави. Враховуючи потенціал цифрових інновацій, йшлося у дискусії, відповідним урядовим інституціям на основі аналізу ризиків важливо перспективно визначати можливі події та їх потенційний вплив на системи кібербезпеки, надавати пропозиції для ухвалення керівних рішень та інтегрувати їх у політичні концепції, щоб гарантувати інформаційний суверенітет Німеччини у цифровому світі.

Зазначалося, що політика кібербезпеки дає змогу повною мірою скористатися значними можливостями та потенціалом цифрових технологій в інтересах суспільства в цілому та запобігти ймовірним ризикам. Основними заходами при цьому визначалися застосування ефективних продуктів та стандартів безпеки, тісне співробітництво для запобігання, виявлення, відстеження та знешкодження кібератак. У стратегії підкреслюється, що в Німеччині забезпечується формування такого цифрового й інформаційного середовища, в якому ризики, спрямовані на дестабілізацію безпеки всередині країни, зводяться до рівня, коли можна запобігти їхнім проявам.

Серед принципів стратегії кібербезпеки виокремлені положення про те, що держава, бізнес, наука та суспільство мають спільну відповідальність за безпеку кіберпростору, тому мають надавати скоординовані відповіді на виклики. Також підтверджено позицію щодо необхідності тісної взаємодії у сфері інформаційної безпеки з європейськими та міжнародними акторами. Зауважимо, що забезпечення захисту кіберпростору Німеччини здійснюють Федеральне міністерство оборони та Бундесвер, а відповідальність за міжнародну політику у сфері цифрової та інформаційної безпеки є компетенцією Федерального міністерства закордонних справ [1].

Актуальним механізмом для інформаційної безпеки ФРН вважається запровадження державно-приватного партнерства в кібернетичній сфері, що передбачає «створення простору безпеки та зменшення ризиків, збалансування безпеки із забезпеченням свободи в мережі Інтернет, права на

втручання держави у децентралізований кіберпростір». Фахівці посилаються на практику ФРН щодо функціонування різних платформ державно-приватного партнерства у сфері кібербезпеки, зокрема на дії Федерального міністерства інформаційної безпеки ФРН, яке 2018 р. нейтралізувало в країні кібератаки, що були спрямовані на вилучення інтелектуальної власності та корпоративне шпигунство. За даними німецьких спецслужб, у країні зросли кількість і масштаб хакерських атак на життєво важливі інфраструктурні об'єкти: повідомляється про 157 хакерських атак на системи критичної інфраструктури ФРН у 2018 р. Посилаючись на неопубліковану статистику Федерального відомства з безпеки у сфері інформаційних технологій, Welt am Sonntag зазначає істотне зростання кіберпорушень порівняно з 2017 р., коли тоді було зафіксовано 145 кібератак такого характеру, роком раніше – лише 34. Експерти підкреслюють, що насправді кількість атак є більшою, оскільки провайдери не розголошують інформацію щодо хакерських зламів [23].

Моніторинг деструктивної кіберактивності Росії щодо урядових мереж та мереж приватних компаній в європейських країнах уможливив відомству ФРН здійснити запобіжні заходи через Національний центр кіберзахисту та попередити операторів критичної інфраструктури про небезпеку несанкціонованого втручання у функціонування інфраструктури. Крім того, модернізація стратегії кібербезпеки зумовлює нові спільні підходи уряду, приватних компаній та спільноти ФРН до усвідомлення ризиків кібербезпеки, а також залучення ефективного менеджменту щодо управління ризиками.

Важливим питанням забезпечення інформаційної безпеки ФРН наразі стала й боротьба з дезінформацією та спростування недостовірних даних, що загрожують життєдіяльності суспільства на внутрішньому і зовнішньому рівнях діяльності держави. Йдеться про інформаційно-пропагандистські впливи Росії у ФРН, що свідчать про наявність численних мереж проросійської пропаганди в європейських країнах [23].

Зокрема у тижневику DerSpiegel (жовтень, 2014 р.) було опубліковано матеріал про «кремлівську пропаганду», структури якої створили у ФРН мережу промосковських експертів, щоб переконати німецьке суспільство у тому, що «Німеччина підтримує Росію» в російсько-українському конфлікті. На думку аналітиків, саме ФРН є пріоритетним об'єктом російської пропаганди в Європі, оскільки наявність понад чотирьох мільйонів російськомовних мешканців країни надає РФ можливість здійснювати потужний вплив на їхню мотивацію щодо політичних і виборчих процесів в країні. Зокрема інструментом російської пропаганди в Німеччині вважається телеканал RussiaToday з річним бюджетом в 350 млн дол в той час, коли фінансування російської служби «Голосу Америки» на рік становить лише 13 млн доларів. Саме за підтримки «Газпрому» і «Россотрудничества» у ФРН здійснюються деструктивні пропагандистські кампанії, в яких для маніпуляцій використовуються суперечності між політичними партіями, антимігрантські й антиамериканські настрої окремих суспільних груп та проросійських націоналістичних організацій [11].

Таку діяльність вважають складовою гібридної війни не тільки проти німецького уряду, а й проти засобів масової інформації країни, щоб сформувати опозиційну громадськість, яка б споживала російські медіа з фейковими новинами і спотвореними фактами як достовірні повідомлення. Ефективним інструментом протидії російській пропаганді у ФРН і викриття дезінформації, зазначають дослідники, можуть стати якісні медіа для російськомовної меншини Німеччини. Така політика інформаційної безпеки, на думку експертів, є винятково важливою для ефективної боротьби зі шкідливим інформаційним ресурсом, оскільки інформаційні загрози у модифікованих формах стали «надто багатомірним, небезпечним та складним явищем», з яким практично складно воювати, оскільки потрібно здійснювати оперативний моніторинг дезінформації, яка може загрожувати національній безпеці і психологічному благополуччю суспільства, її аналіз та направлення спростування до інформаційних агентств, координувати заходи

національних відомств з аналогічними державними та наддержавними об'єднаннями за кордоном [65].

Загалом концепт інформаційної безпеки для ФРН оцінюється як значний виклик для безпеки держави і суспільства, що зазнає зовнішніх впливів внаслідок турбулентності сучасного світу, оскільки, крім позитивних наслідків, що несе з собою відкритість інформаційного та цифрового середовища, роль інформаційних технологій у поширенні політичних меседжів має потенційний негатив для державної політики й зростання деструктивних ризиків. Відтак аналіз дає підстави стверджувати, що стан безпекового простору сучасної Німеччини є вразливим до новітніх тенденцій зовнішнього впливу, оскільки сучасний розвиток інформаційних технологій надав державі, її економіці та суспільству надзвичайної нестійкості перед потенційними кіберзагрозами і зумовив необхідність відповідно реагувати на інтенсифікацію загроз для національної й інформаційної безпеки держави.

2.3. ФРН і розбудова глобального партнерства

Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) під канцлерством Оляфа Шольца зосереджується на розбудові глобального партнерства. Ось деякі аспекти цього процесу:

– Мультилатералізм: ФРН підтримує мультилатеральний підхід до розв'язання глобальних викликів. Країна активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС, НАТО, G7 та іншими, з проблемами спільного розв'язання проблем, таких як зміна клімату, конфлікти, бідність та інші глобальні виклики.

– Кліматична політика: Під керівництвом Шольца ФРН зосереджується на розбудові глобального партнерства з метою боротьби зі зміною клімату. Німеччина активно сприяє міжнародним зусиллям щодо скорочення викидів парникових газів, розвитку відновлювальних джерел енергії та створення стійких енергетичних систем.

– Розвиток країн-партнерів: ФРН зосереджується на розвитку країн-партнерів, зокрема країн Африки та розвиваючихся країн. Країна сприяє економічному розвитку, допомозі у вирішенні проблем бідності, охорони здоров'я та освіти, а також підтримці демократії та прав людини.

– Миротворчі операції: ФРН продовжує брати активну участь у миротворчих операціях, сприяючи збереженню світу та стабільності в регіонах конфліктів. Німеччина носить внесок в ООН, ЄС та НАТО, надаючи військову допомогу, гуманітарну допомогу та сприяючи мирному врегулюванню конфліктів.

– Співробітництво з ключовими державами: ФРН надає велику увагу розвитку та підтримці співробітництва з ключовими державами, такими як США, Франція та Індія. Країна створює партнерські відносини з цими країнами в різних сферах, включаючи політику, економіку, безпеку та інновації.

Ці напрямки відображають стратегію ФРН під керівництвом канцлера Шольца щодо розбудови глобального партнерства та спільного розв'язання глобальних викликів.

Під канцлерством Шольц ФРН має наступні подальші плани щодо розбудови глобального партнерства:

– Зміцнення співробітництва з Європейським Союзом: ФРН планує продовжувати свою активну роль у ЄС та сприяти подальшій інтеграції та згуртуванню Європи. Країна прагне забезпечити єдність та солідарність серед європейських країн у справах безпеки, економіки, клімату та інших глобальних питань.

– Сприяння міжнародним зусиллям щодо зміни клімату: ФРН планує продовжувати своє лідерство у боротьбі зі зміненим кліматом і сприяти досягненню глобальних кліматичних цілей, встановлених у Паризькому кліматичному договорі. Країна пропагуватиме відновлювану енергетику, енергоефективність та ініціативи щодо зменшення викидів парникових газів.

– Розширення співробітництва з країнами Африки: ФРН планує зосередити увагу на поглибленні співробітництва з країнами Африки. Країна сприятиме розвитку інфраструктури, економіки, освіти та здоров'я в цьому регіоні, а також сприятиме міграційній політиці, яка розглядає корінні причини міграції та підвищення стабільності.

– Розширення партнерства з Азіатсько-Тихоокеанським регіоном: ФРН надає велику увагу розвитку співробітництва з країнами Азії та Тихоокеанського регіону. Країна сприятиме глибшому економічному партнерству, спільним ініціативам у сфері цифрових технологій, інновацій та розвитку сталої енергетики.

– Зміцнення миротворчої діяльності: ФРН планує продовжувати активну участь у миротворчих операціях та сприяти збереженню стабільності в конфліктних регіонах. Країна буде продовжувати співпрацювати з міжнародними організаціями та іншими державами для забезпечення світу та безпеки.

Ці плани відображають амбіції ФРН під керівництвом канцлера Шольца щодо зміцнення глобального партнерства та спільної роботи з міжнародним співтовариством у справах безпеки, клімату, розвитку та інших глобальних питань[30].

Під канцлерством Шольца розбудова глобального партнерства ФРН може мати наступні наслідки:

– Зміцнення впливу ФРН: Стратегічна спрямованість на розбудову глобального партнерства дозволяє ФРН зміцнити міжнародний вплив і статус на міжнародній арені. Спільна робота з іншими країнами та міжнародними організаціями силами ФРН активно впливає на прийняття глобальних рішень і формування світового порядку.

– Підтримка міжнародного співробітництва: ФРН прагне сприяти співробітництву з іншими країнами та організаціями у вирішенні глобальних викликів, таких як зміна клімату, тероризм, міграція та інші проблеми

безпеки. Це може призвести до створення партнерств та спільних ініціатив, що сприяють спільному благу та зміцненню світового порядку.

– Посилення економічного співробітництва: Розбудова глобального партнерства завдяки ФРН зміцнити свої економічні зв'язки з іншими країнами. Під керівництвом Шольца можуть бути встановлені нові торгові угоди, інвестиційні проекти та спільні ініціативи, що сприяють економічному зростанню та розвитку всіх сторінок.

– Впровадження глобальних стандартів: ФРН може працювати над впровадженням глобальних стандартів у різних сферах, таких як права людини, демократія, сталь, кібербезпека та інші. Це дозволяє ФРН спільно з іншими країнами просувати цінності та норми, які сприяють стабільності та безпеці в міжнародних відносинах.

– Збереження світового порядку: ФРН може змінити активну роль у збереженні міжнародного порядку та правопорядку. Це включає підтримку міжнародних організацій, дотримання міжнародних та норм, сприяння демократії та правам людини, а також вирішення конфліктів і спорів шляхом дипломатії та миротворчої діяльності.

В цілому, розбудова глобального партнерства за канцлерство Шольца може мати позитивні наслідки для ФРН, зміцнюючи її міжнародну, сприяючи стабільності та спільному просуванню глобальних цінностей та інтересів [19].

РОЗДІЛ 3

ФРН І ПРОТИДІЯ ШИРОКОСШТАБНІЙ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

В рамках дій щодо російського вторгнення в Україну, Німеччина обмежила поставки військової техніки в Україну, а також уникає постачання Україні важкого озброєння, такого як танки та бронетранспортери. Домовленості із союзниками по НАТО стосуються канцлера Німеччини Олафа Шольца. Але тенденція така, що Німеччина не постачає в Україну жодної вартої уваги зброї з кінця березня. З 30 березня по 26 травня 2022 року включно Німеччина передала Україні лише дві партії військової техніки. Перша партія була оснащена лише технікою – запчастинами до кулеметів, запальничками, ліхтарями, радіостанціями, ручними гранатами, вибухівкою та мінами. У другій партії було три тисячі протитанкових мін і ще 1600 спеціалізованих протитанкових мін направленої дії.

«Інформація про конкретні поставки зброї пов'язана з безпекою та є секретною, тому, будь ласка, зрозумійте, що я не можу надати більш детальну інформацію або підтвердити деталі», – сказав речник міністерства оборони Німеччини. запит на виписку. Українська сторона надала дані, згідно з якими 25 березня 2022 року Німеччина поставила в Україну 2 тис. зенітних ракет Panzerfaust 3 і 1,5 тис. зенітних ракет «Стріла». Проте 29 березня Україна надала Німеччині список, згідно з яким збройні сили потребують ПЗРК, ПТУР, артилерію та протикорабельні ракети, що було підтверджено листами до міністра оборони Крістін Ламбрехт 9 квітня та 1 травня. Проте Німеччина ігнорує, обходить і не виконує запити України щодо поставок зброї, щоразу знаходячи нові відмови та перепони – хоча канцлер Шольц на словах підтримує Україну. Ухилення Берліна від надання військової допомоги Україні може негативно вплинути на його відносини з союзниками, які активно постачають Україні артилерію, зокрема легку самохідну зброю, протикорабельні ракети та обладнання [5].

Водночас Берлін аргументує своє небажання постачати Україні важку техніку тим, що є домовленості з НАТО, яких Німеччина дотримується. За словами Шольца, жодна країна НАТО не передає Україні танки, БТР і БМП, тому не повинен і Берлін. Нагадаємо, уряд Німеччини не має наміру постачати в Україну бойові машини піхоти Marder, яких так потребує українська армія. Передбачалося, що ці БМП будуть передані Україні в рамках військової допомоги, але на практиці уряд Німеччини всіляко перешкоджає цьому процесу. Позиція Німеччини викликала серію скандалів, після яких Берліну довелося діяти активніше. Так, 16 травня 2022 року було заявлено, що українські Збройні сили незабаром отримають німецьку зброю. Федеральний уряд продовжить постачати військову техніку для боротьби з російською агресією. Вже в липні Україна зможе отримати перші зенітні ракети Gerard з Німеччини – відомо, що буде перевезено 15 одиниць техніки. Вони отримують близько 60 000 снарядів.

Німеччина продовжує відігравати ключову роль у боротьбі з широкомасштабною агресією Росії проти України та активно координує свої зусилля з іншими державами та міжнародними організаціями. Він підтримує суверенітет і територіальну цілісність України, сприяє вирішенню конфлікту шляхом дипломатичних переговорів і політичного діалогу, надає військову та гуманітарну допомогу.

Німеччина приділяє особливу увагу підтримці українського суспільства та реформ. Надає фінансову та технічну допомогу у здійсненні реформ в Україні, підтримує розвиток громадянського суспільства, підтримує розвиток демократичних інститутів та верховенства права. Крім того, Федеративна Республіка Німеччина активно підтримує економічний розвиток України шляхом розвитку торгових відносин та інвестиційних проектів [27, с. 156].

Німеччина в рамках боротьби з російською агресією також приділяє увагу зміцненню обороноздатності України. Він надає важливу військову підтримку, зокрема постачання військового обладнання та навчання української армії. Німеччина взагалі постає як впливовий гравець у боротьбі

з російською агресією в Україні. Його метою є підтримка суверенітету України, сприяння вирішенню конфліктів та просування реформ в Україні. Подальша співпраця між Німеччиною та Україною є важливою для забезпечення миру, стабільності та безпеки в регіоні [5].

Після возз'єднання Німеччини в наукових і журналістських виданнях почалися дискусії про те, чи сприйме населення нових федеральних земель, які 40 років існували в умовах фактичної однопартійної системи, політичну культуру Німеччини. Висловлювалися побоювання, що вплив НДР може частково перекреслити здобутки західнонімецької демократії. Зовнішньополітичні пріоритети партії також знаходять більшу підтримку на Заході. На Сході, коли «зелені» відмовилися від жорсткої критики зовнішньої політики США, згоди Німеччини на членство в НАТО та участі країни в миротворчих операціях, «гуманітарні інтервенції» користувалися меншою підтримкою. Зазначимо, що під час югославського конфлікту населення колишньої НДР більш критично ставилося до політики міністра закордонних справ, представника партії «Союз 90»/зелених Й. Фішера та дій Північноатлантичного альянсу. Партія також не погоджується зі значною часткою східних німців, коли справа доходить до оцінки російської політики [5].

Федеративна Республіка Німеччина грає важливу роль у протидії широкомасштабній російській агресії проти України. Ось загальна інформація про роль ФРН у цьому контексті:

– Дипломатичні зусилля: ФРН виступає одним із ключових учасників у дипломатичних зусиллях для врегулювання конфлікту між Україною та Росією. Вона активно співпрацює з іншими країнами, включаючи США, Францію та інших партнерів, для забезпечення мирного регулювання конфлікту та повернення територіальної цілісності України.

– Економічні санкції: ФРН була активним учасником у введених економічних санкціях проти Росії у відповідь на її агресивні дії в Україні. Ці санкції включають обмеження у торгівлі, фінансовій та інших галузях, які

призначені для накладання тиску на Росію та відновлення територіальної цілісності України.

– Військова підтримка: ФРН надає підтримку Україні у сфері безпеки та оборони. Вона надає військову допомогу, тренінги та консультативну підтримку, щоб зміцнити здатність України та допомогти їй протистояти російській агресії.

– Політична підтримка: ФРН підтримує Україну на політичному рівні, визнаючи суверенітет та територіальну цілість країни. Вона сприяє міжнародному обговоренню проблем та мобілізує міжнародну підтримку для України.

– Гуманітарна допомога: ФРН надає гуманітарну допомогу постраждалим від конфлікту в Україні. Ця допомога включає медичне обладнання, ліки, гуманітарну допомогу та інші ресурси, які допомагають покращити гуманітарну проблему в районах конфлікту.

Внаслідок російської агресії проти України, ФРН разом з міжнародними партнерами стикнулася з наступними наслідками:

1. **Порушення міжнародного права:** Російська агресія проти України порушила міжнародне право та принципи суверенітету та територіальної цілісності. Це створило серйозну загрозу для стабільності та безпеки в регіонах та міжнародному порядку загалом.

2. **Геополітичні зміни:** російська агресія викликала зміни в геополітичному ландшафті регіону. Вона підкреслила потребу в розширенні співпраці між ФРН, Європейським Союзом та іншими країнами для забезпечення стабільності та безпеки в східній Європі.

3. **Гуманітарна криза:** російська агресія мала серйозні гуманітарні наслідки. Вона спричинила переміщення внутрішньо переміщених осіб та багато тисяч жертв. ФРН та міжнародні партнери змушені були зосередити зусилля на гуманітарній допомозі та відновленні після конфлікту [27].

4. **Зміна сприйняття безпеки:** російська агресія проти України переглянула сприйняття безпеки в Європі. ФРН разом з іншими країнами

намагається зміцнити колективну безпеку, покращити оборонні можливості та встановити прозорі механізми контролю та запобігання конфліктам [5].

Далі проведемо SWOT-аналіз відносин України та ФРН на сучасному етапі. SWOT-аналіз – метод стратегічного планування, який полягає у виявленні чинників внутрішнього та зовнішнього середовища організації або країни та їхньої класифікації на сильні і слабкі сторони (чинники внутрішнього середовища), і можливості та загрози (чинники зовнішнього середовища). В нашому випадку об'єктом SWOT-аналізу було обрано міжнародну співпрацю між ФРН та Україною. У табл. 3.1 наведений SWOT-аналіз сучасних відносин між Німеччиною та Україною.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз сучасних відносин між ФРН та Україною

<p>Сильні сторони (S)</p> <p>Відносно близьке розташування обох держав.</p> <p>Наявність ресурсів в Україні для продажу в Німеччину.</p> <p>Велика кількість вихідців з України, які проживають в Німеччині.</p> <p>Тісна науково-технологічна співпраця країн.</p> <p>Допомога Німеччини у розміщенні українських біженців.</p> <p>Фінансування деяких військових витрат України Німеччиною для стримування РФ.</p>	<p>Слабкі сторони (W)</p> <p>Війна на території України та скептицизм влади Німеччини щодо прийняття України до НАТО та ЄС найближчим часом.</p> <p>Низькі позиції України у міжнародних рейтингах якості життя, корупції тощо, відповідно, великий розрив між державами.</p> <p>Відносно нижча якість вітчизняної продукції на ринках Німеччини.</p> <p>Нестабільність політичних пріоритетів влади Німеччини.</p>
<p>Можливості (O)</p> <p>Створення Зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.</p> <p>Наявність підписаної Угода про асоціацію між Україною та ЄС.</p> <p>Використання Україною торговельних квот в рамках Поглибленої і всеохопної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.</p> <p>Посилення співпраці в рамках Україна-НАТО.</p>	<p>Загрози (T)</p> <p>Зниження ефективності діяльності вітчизняних підприємств та руйнування інфраструктури.</p> <p>Обмежений вихід українських експортних товарів на німецькі ринки.</p> <p>Збільшення конкуренції на внутрішньому ринку та зовнішньому ринку.</p> <p>Обмеження трудової міграції українців до ЄС внаслідок часткового закриття кордонів.</p> <p>Політична нерішучість уряду ФРН.</p>

Джерело: складено автором

Отже, на основі здійсненого SWOT-аналізу, можна побудувати сценарний аналіз розвитку зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних відносин між Україною та ФРН, зокрема, в плані співпраці задля перемоги у війні проти РФ:

Найбільш позитивним сценарієм є стратегія тісної співпраці з подальшою інтеграцією, яка включатиме:

- Ефективне використання всіх можливостей зовнішньої торгівлі з ФРН;
- Розвиток вітчизняних підприємств разом з вимогами до якості товарів в ЄС, створення можливостей для вільної торгівлі українськими товарами на німецькому ринку;
- Підтримка ФРН України в конфлікті з РФ з розширеною програмою співпраці не тільки Україна-ФРН, але й Україна-НАТО.

Другим, менш позитивним сценарієм, є стратегія обмеженого співробітництва, яка включатиме:

- Зниження рівня фінансово-військової підтримки з боку Німеччини;
- Обмеження руху товарів між країнами через впровадження часткових обмежень на імпорт українських товарів;
- Вибір ФРН більш нейтральної позиції щодо допомоги Україні, задля зниження ризиків ескалації;
- Зниження темпів розвитку кооперації вітчизняних та німецьких підприємств.

Наступна стратегія – це розв’язання головних слабких сторін співробітництва України та ФРН в рамках стримування російської агресії. Цей сценарій включатиме:

- Вибір ФРН тактики «умиротворення» РФ, в обхід інтересів України;
- Лобіювання в уряді ФРН інтересів проросійських сил щодо послаблення санкцій, та початку переговорного процесу на умовах РФ.

І четвертим, найменш позитивним для України сценарієм, є стратегія відновлення співпраці ФРН з РФ, яка включатиме:

- Лобіювання в уряді ФРН поновлення закупівель російських енергоносіїв задля недопущення економічного спаду через їх подорожчання;
- Обмеження в'їзду громадян України (біженців та трудових мігрантів) до ФРН;
- Зменшення квот на українські товари в рамках зовнішньої торгівлі;
- Суттєве скорочення обсягів військової допомоги Україні, сприйняття війни як локального конфлікту за «спірні території».

Позиція ФРН відіграла вирішальну роль в узгодженні базових політичних рішень у відносинах між Україною та Євросоюзом. Так, у тексті Угоди про асоціацію є пункт щодо перспектив членства України в ЄС. Проте українському керівництву не вдалося трансформувати двосторонню співпрацю на дієвий інструмент сприяння євроінтеграційних процесів України [23, с. 128].

Угода про асоціацію між Європейським Союзом і Україною є зразком договору нового покоління між ЄС і державами Східного партнерства. Ця угода має всеосяжний і новаторський характер. Для розвитку договірних відносин між Україною та Європейським Союзом дана угода служить новим етапом, який передбачає як політичну асоціацію, так і економічну інтеграцію, а також відкриває шлях до наступних прогресивних перетворень. Угода значною мірою забезпечує взаємну підтримку тісних і довготривалих відносин, заснованих на спільних цінностях у повній відповідності з демократичними принципами верховенства права, належного врядування, дотримання прав і основних свобод людини [4].

Загалом очевидно, що ФРН перш за все діє в інтересах своєї армії та НАТО, залишаючи найкращі зразки озброєння для себе на випадок ескалації. Сам Олаф Шольц неодноразово заявляв про необхідність узгодженої позиції з партнерами щодо постачань. Таким чином, Німеччина намагається

повернути собі роль лідера європейських держав, яка на тлі російсько-української війни похитнулася.

28 лютого 2022 р. стало для України особливим днем – незважаючи на активну фазу повномасштабної війни, президент В. Зеленський, прем'єр Д. Шмигаль та спікер Р. Стефанчук спільно підписали заявку на членство у ЄС. 23 червня Європейська рада підтримала рекомендацію Єврокомісії із закликом надати Україні статус кандидата на членство у ЄС. Але про вступ «авансом» не йдеться, офіційні переговори розпочнуться лише після виконання умов, зазначених у висновках Єврокомісії. Зокрема, мається на увазі сім блоків реформ, виконання яких ЄС визначив умовою того, що статус кандидата не буде скасовано. Йдеться про реформу Конституційного суду, продовження судової реформи та антикорупційної діяльності, включно з призначенням керівника САП, боротьбу з відмиванням коштів, втілення антиолігархічного закону, узгодження аудіовізуального законодавства з європейським, зміну законодавства про нацменшини [34, с. 80].

Як зазначає М. Шелемба, «українсько-німецькі відносини не можна вважати стабільними, особливо у контексті сучасних міжнародних викликів. Німеччина продовжує бути неформальним лідером ЄС, який залишається на сьогодні найвпливовішим європейським інтеграційним об'єднанням. У посиленні ролі ФРН на міжнародній арені вагому роль відіграли анексія РФ Криму і її інвазія на Сході України, що суттєво трансформувало українсько-німецькі відносини. Але якщо у 2014 році Німеччина посилила своє міжнародне значення у протидії агресору, то під час повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році не змогла одразу зайняти скоординовану позицію і визначитись із планом активних дій».

Незважаючи на певну повільність у прийнятті рішень порівняно з іншими партнерами, для України Німеччина залишається одним із ключових акторів у системі міжнародних відносин, від позиції якого залежить подальша європейська та євроатлантична інтеграція [34].

Не минув 2022 р. і без історичного прориву. Німеччина після довгих вагань нарешті визнала Голодомор геноцидом українського народу. За це проголосували депутати всіх демократичних партій Бундестагу. «Це дуже важлива подія для нас усіх. Я подякував багатьом депутатам Бундестагу, які підходили до мене і поздоровляли мене. Але я вдячний не тільки депутатам Бундестагу. Я страшенно вдячний вам, всій українській громаді, за те, що протягом всіх цих років ви боролися, ви переконували, ви вимагали», – заявив Олаф Шольц [34].

Повномасштабний напад РФ на Україну став поворотним моментом для Німеччини. Шокований офіційний Берлін кардинально змінив свою позицію щодо питань, які, здавалося, навіть не підлягають обговоренню. Так, наприклад, було ухвалено рішення надати військову допомогу Україні. Відтоді німці передали Україні зброї, військової техніки та обладнання на суму понад два мільярди євро. Отже, німці відправили українському війську зенітні самохідні артилерійські установки «Гепард», системи залпового вогню MARS, броневих автомобілі Dingo, гаубиці 2000, тисячі снарядів та гранат і надсучасний комплекс протиповітряної оборони IRIS-T, якого ще навіть немає на озброєнні Бундесверу. «Я подякував Німеччині за надання сучасної системи протиповітряної оборони IRIS-T. Вона дуже добре показала себе у захисті нашого неба, порятунку наших людей. Сьогодні це пріоритет. Сподіваюся, що найближчим часом ми зможемо отримати ще кілька відповідних систем», – заявив Володимир Зеленський [34].

Загалом, ФРН активно працює над протидією широкомасштабній російській агресії проти України, підтримує територіальну цілісність України та сприяння відновленню світу, стабільності та безпеки в регіонах. Німеччина є одним з найбільших партнерів України в Європі та відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні. ФРН активно протидіє широкомасштабній російській агресії проти України, включаючи економічні санкції та підтримку української армії. Німеччина також надає значну фінансову допомогу Україні, включаючи підтримку реформ в галузі

енергетики, боротьби з корупцією та розвитку громадського сектору. Німеччина також підтримує Україну в її зусиллях отримати членство в Європейському Союзі та НАТО, хоча є певні проблеми, оскільки не досягнуто консенсусу щодо хоча б приблизних термінів вступу України до даних об'єднань. Проте, ФРН є важливим партнером України у боротьбі проти російської агресії та підтримці реформ в Україні.

ВИСНОВКИ

Нинішня політика Федеративної Республіки Німеччини щодо регіону Центрально-Східної Європи має пряме походження від «єдності Німеччини» та процесу двосторонніх зв'язків з посткомуністичними державами, особливо Польщею.

У цьому дослідженні було проаналізовано характер, основні вектори та особливості зовнішньої політики ФРН під керівництвом канцлера Олафа Шольца. Результати дослідження розкривають деякі ключові аспекти зовнішньополітичної стратегії ФРН в різних сферах.

По-перше, важливим напрямком зовнішньої політики ФРН є розвиток європейської інтеграції. ФРН виступає як активний учасник європейського процесу, сприяючи зміцненню єдності та спільності в Європі. Під керівництвом Олафа Шольца ФРН зосереджується на підтримці та розвитку європейської спільності, зокрема у сфері економічної інтеграції, спільної безпеки та кліматичних зобов'язань.

По-друге, ФРН активно взаємодіє з іншими країнами та регіонами з метою розбудови глобального партнерства. ФРН розуміє необхідність співпраці з різними акторами світової політики для вирішення глобальних викликів, таких як зміна клімату, міжнародна торгівля та боротьба з тероризмом. Під керівництвом Олафа Шольца ФРН зосереджується на партнерстві з країнами Європейського Союзу, Сполученими Штатами, Китаєм та іншими впливовими державами.

По-третє, ФРН виступає визначним актором у протидії широкомасштабній російській агресії проти України. Під керівництвом Олафа Шольца ФРН виявляє рішучість у підтримці територіальної цілісності та суверенітету України. ФРН активно співпрацює з іншими країнами, міжнародними організаціями та надає гуманітарну та економічну допомогу Україні. Крім того, ФРН підтримує санкції проти Росії та виступає за збільшення міжнародного тиску на Кремль з метою врегулювання конфлікту.

У загальному контексті можна зазначити, що зовнішньополітична стратегія ФРН під керівництвом Олафа Шольца спрямована на зміцнення ролі ФРН в міжнародних відносинах, підтримку європейської інтеграції, співпрацю з іншими країнами та регіонами, а також протидію агресії та захист українського суверенітету. Ці завдання визначають важливість ФРН як актора в міжнародній арені та його зобов'язання сприяти стабільності та миру.

Нами було визначено, що канцлер О. Шольц активно підтримує розвиток Європейського Союзу та посилення зміцнення європейської інтеграції. Він підтримує спільні європейські цінності, співробітництво та взаємодію між країнами-членами ЄС.

ФРН прагне до зміцнення політичної, економічної та соціальної єдності між країнами ЄС. Канцлер О. Шольц підтримує спільні рішення щодо економічного розвитку, міграційної політики, кліматичних змін та безпеки.

ФРН зосереджується на превентивних заходах для запобігання конфліктам у Європі. Канцлер О. Шольц підтримує дипломатичні зусилля, миротворчі місії та спільні оборонні ініціативи для зміцнення безпеки в регіоні.

ФРН прагне до розбудови глобального партнерства з іншими країнами та міжнародними організаціями. Канцлер О. Шольц звертає увагу на спільні виклики, такі як зміна клімату, боротьба зі світовими конфліктами та розвиток стійкого економічного зростання.

Отже, під керівництвом канцлера О. Шольца зовнішня політика ФРН спрямована на зміцнення інтеграції, розв'язання проблем європейської безпеки та розбудову глобального партнерства. Шольц підтримує співробітництво з країнами ЄС, запобігання конфліктам та спільні зусилля для вирішення глобальних викликів.

Також можна зазначити, що:

1. Німеччина прагне до мирного регулювання конфліктів шляхом діалогу, переговорів та міжнародного співробітництва;

2. Німеччина виступає за підтримку демократії, прав людини, правової держави та розвитку громадянського суспільства в міжнародних відносинах;

3. Німеччина визнає принципи міжнародного права, включаючи принципи суверенітету, недоторканості територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи інших країн.

Було визначено, що у період примирення та інтеграції (1949-1990) ФРН відновлює свою роль у міжнародних європейських відносинах, активно сприяє процесу європейської інтеграції та зосереджується на співпраці з європейськими партнерами. Зміцнення ролі ФРН у світі після злиття (1990-2000): Після злиття ФРН збільшує все більшу роль у міжнародній політиці, підтримує демократичні процеси, сприяє врегулюванню конфліктів і зміцненню стабільності у світі. Розширення міжнародного співробітництва та нові виклики (2000-сьогодні): ФРН зосереджується на розширенні міжнародного співробітництва, зокрема у сфері безпеки, розвитку, клімату та енергетики. Також зустрічає нові виклики, такі як міграція, кібербезпека та боротьба з тероризмом.

Всі ці аспекти доводять, що ФРН розвиває свою зовнішню політику на основі принципів мирного регулювання конфліктів, підтримки та прав людини, а також визнання міжнародного права. В умовах постбіполярності ФРН зосереджується на співпраці з європейськими партнерами, зміцненні міжнародного співробітництва та вирішенні нових глобальних викликів.

На сучасному етапі ФРН виступає активним учасником у протидії широкомасштабній російській агресії проти України. Країна займає важливу роль у формуванні міжнародного співробітництва, щоб забезпечити мир, стабільність та територіальну цілісність України. ФРН підтримує Україну в політичному, економічному та гуманітарному вимірах, надаючи підтримку та допомогу у важкий період конфлікту. Крім того, ФРН активно сприяє впровадженню санкцій проти Росії та підтримує зміцнення міжнародного співробітництва для досягнення миру та врегулювання конфлікту в Україні.

Сучасні пріоритети зовнішньої політики Федеративної Республіки Німеччина залежать від широкого спектру факторів, таких як геополітична ситуація, економічні інтереси, безпекові загрози, екологічні проблеми та цінності, що приймаються країною.

ФРН продовжує бути одним з провідних сторонників і промоторів європейської інтеграції. Німеччина активно сприяє зміцненню Європейського союзу, підтримці спільних цінностей та зміцненню європейської економічної та політичної спільноти. Уряд країни активно працює над збереженням та розширенням міжнародного порядку на основі міжнародного права. Німеччина підтримує мультилатералізм, співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейський союз і НАТО, та використовує дипломатичні зусилля для вирішення конфліктів та проблем світового масштабу. Німеччина залишається однією з найбільших світових економік і активно просуває свої економічні інтереси на міжнародній арені. ФРН прагне створити стійкі та рівноправні торговельні відносини з іншими країнами, зокрема з Європейським союзом, Сполученими Штатами, Китаєм та іншими великими світовими гравцями.

На сьогодні Німеччина підтримує свої зобов'язання щодо безпеки та оборони, як національної, так і колективної. ФРН активно співпрацює з партнерами в рамках НАТО та здійснює значні зусилля для зміцнення європейської безпекової архітектури; активно розвиває співробітництво з країнами свого регіону, такими як Франція, Польща, країни Північної Європи та ін. ФРН використовує дипломатичні зусилля для підтримки стабільності, економічного розвитку та миру у своєму сусідстві.

Узагальнюючи, сучасні пріоритети зовнішньої політики ФРН орієнтовані на європейську інтеграцію, міжнародну співпрацю, захист національних інтересів та збереження міжнародного порядку. Німеччина залишається активним гравцем на світовій арені, сприяючи стабільності, мирному врегулюванню конфліктів і забезпеченню економічного процвітання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. О. Досвід Німеччини у функціонуванні платформ державно-приватного партнерства в сфері кібербезпеки. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/1_AZ_Boyko_var77_FIN-4d2ef.pdf (дата звернення: 28.05.2023).
2. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 395 с.
3. Гаспарян А. Л. Безпековий вимір зовнішньої політики Німеччини: дис. ... канд. політ. наук: 21.03.03 Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 213 с.
4. Горбач Ю. С. Взаємовідносини Німеччини і країн Вишеградської групи (1991– 2004 рр.): Автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.02. Київ, 2005. 22 с.
5. Двосторонні відносини України та Німеччини. URL: http://www.auswaertigesamt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Ukraine_node.html (дата звернення: 30.04.2023).
6. Зленко А. Формування та реалізація концептуальних засад зовнішньої політики України. Україна дипломатична. Київ, 2007. Вип. 8. 611 с.
7. Івасюк Г. Основні виклики сучасній зовнішній політиці Німеччини. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020. № 41. С. 105-112.
8. Каракуц А. М. Зовнішня політика Німеччини наприкінці 1980-х – напочатку 1990-х рр. Наукові праці. Історія. Випуск 116. Том 129. Київ, 2010. С. 178-187.

9. Кіш Є. Б. Країни Центральної Європи в системі міжнародних інтеграційних процесів (1991–2007 роки): Автореф. дис. док. іст. наук: 07.00.02. Ужгород, 2008. 40 с.
10. Кондратюк С. Європейська політика об'єднаної Німеччини. Київ: Профі центр, 2010. 278 с.
11. Кривонос Р. А. Німеччина в структурі європейського співробітництва: Автореф. дис. канд. пол. наук: 23.00.04. Київ, 2002. 22 с.
12. Кротюк С. Ф. Нова роль Німеччини в об'єднаній Європі: пріоритети зовнішньої політики ФРН (1991-2004 рр.). Вісник Київського міжнародного університету. Серія «Міжнародні відносини». Київ: КиМУ. 2004. Вип. 3. 164 с.
13. Кудряченко А. І. Європейська політика Федеративної Республіки Німеччини (1970– 1991 рр.). Київ, 1996. 239 с.
14. Міхель Р. В. Вплив соціально-ринкової економіки Німеччини на формування економічної системи ЄС: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Міхель Романа Володимирівна; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів. 2014. 205 с.
15. Макаренко А. Є. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія. Київ: Вадекс, 2018. 442 с.
16. Мартинов А. Ю. Об'єднана Німеччина: від «Боннської» до «Берлінської» республіки. Київ: Корпорація, 2006. 447 с.
17. Мартинов А. Ю. Українсько-німецькі зв'язки у контексті європейської інтеграції: Автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.02. Київ, 1997. 23 с.
18. Олаф Шольц та його європейська поведінка політика-одинака. Борисфен Інтел. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/olaf-sholc-ta-jogo-uevropajska-rovedinka-politika-odinaka/>(дата звернення: 30.04.2023).
19. Петренко К. Вплив міжнародних процесів на формування зовнішньої політики об'єднаної Німеччини. Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 4. С. 312–319.

20. Покровська А. В., Ісакова Т. О. Державно-приватне партнерство у сфері кібербезпеки: досвід Великої Британії. URL: <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/cybersecurity-6ddd7.pdf> (дата звернення: 28.05.2023).
21. Приймак Б. І. Євроінтеграційна та євроатлантична політика України у контексті двосторонніх відносин з ФРН у період канцлерства Ангели Меркель. Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки, 2018. № 18-19.
22. Птащенко О. В., Литовченко І. В., Григорова Ю. В. Концепція «м'якої сили» в ФРН: інтерпретація та реалізація. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2020. № 1(257). С. 59–62.
23. Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і безпековий вимір: монографія. Київ: Центр вільної преси, 2016. 528 с.
24. Рілл Б. Об'єднана Німеччина: світова політика. Політика і час. 1998. №2. С. 50–60.
25. Сидорук Т. Східна політика Європейського Союзу на початку ХХІ ст. 2010. № 6. С. 316-325.
26. Солошенко В. Українсько-німецькі відносини у 90-х роках ХХ століття: Автореф. Дис. канд. іст. наук: 07.00.02. Київ, 2005. 21 с.
27. Сорочан А. Сучасні пріоритети зовнішньої політики Німеччини. ПОЛІТ. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: Тези доповідей ХХІІІ Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, Київ, 2023, Національний авіаційний університет. Редакційна колегія М. Луцький та ін. Київ: НАУ, 2023. С. 154-157.
28. Спиридонова К.О. Теорія і практика формування міжнародних спільнот безпеки (на прикладі ОБСЄ): дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04. Спиридонова Кіра Олександрівна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 212 с.

29. Старостенко Г. В. Українсько-німецькі відносини: політичний та безпековий вимір співробітництва: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04. Старостенко Ганна Вікторівна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 207 с.
30. Старостенко Г. Співробітництво України та ФРН у контексті європейської інтеграції. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2002. Вип. 34. Ч. II. С. 40-49.
31. Східноєвропейська політика Федеративної Республіки Німеччина в контексті розширення Європейського Союзу (1990-1998 рр.). Український історичний збірник. 2013. Вип. 16. С. 229-237.
32. Харлан Г. Східноєвропейська політика Федеративної Республіки Німеччина в контексті розширення Європейського Союзу (1990-1998 рр.). Український історичний збірник. 2013. Вип. 16. С. 229-237.
33. Шаповалова О. І. Україна в системі двосторонніх відносин з провідними європейськими країнами. Зовнішня політика України 2011: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети; Київ: ВД «Стилос», 2012. 289 с.
34. Шелемба М., Мойсюк В. Еволюція відносин України і Німеччини внаслідок повномасштабного вторгнення Росії. Геополітичні пріоритети України. 2022. № 2(29). С. 77-86.
35. Яковюк І. В. Ідея об'єднаної Європи у творчій спадщині Ф. Науманна. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 26. С. 136-149.
36. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy. URL: http://eeas.europa.eu/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf (the date of access: 28.05.2023).
37. Aggestam L., Hyde-Price A. Learning to Lead? Germany and the Leadership Paradox in EU Foreign Policy. German Politics. 2019. Vol. 29, № 1. P. 8–24.
38. Analysts: Weimar Triangle key for Poland's new role in EU. Euractiv. 2014. URL: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/analysts->

weimar- triangle-key-for-poland-s-new-role-in-eu/ (the date of access: 28.05.2023).

39. Art D. *The Politics of the Nazi Past in Germany and Austria*. New York: Cambridge University Press, 2006. 231 p.

40. Attali J. *Laquestionallemande*. Paris: L'Express. 2009. 274 p.

41. Bach J. P. G. *Germany after Unification and Eastern Europe: New Perspectives, New Problems*. *Intermarium*. 1999. Vol. 3. No. 1. P. 1-15.

42. Basov F. A. *Germany in the European Union: from the economic locomotive to political leadership*. *Outlines of global transformations: politics, economics, law*. 2017. Vol. 10, no. 1. P. 33–52.

43. *Biden-Sieg bei US-Wahl Merckels Glückwunsch, Merckels Angebot*. *Tagesschau*. URL: <https://www.tagesschau.de/ausland/uswahl/reaktionen> (the date of access: 12.05.2023).

44. *Bilanz der deutschen EU-Ratspräsidentschaft*. Bertelsmann Forschungsgruppe Politik. München, 2007. 340 s.

45. *Bremsklotz der europäischen Flüchtlingspolitik*. *Deutschlandfunk*. 2016. URL: http://www.deutschlandfunk.de/die-visedgrad-gruppe-bremsklotz-der-europaeischen.724.de.html?dram:article_id=364088 (the date of access: 12.05.2023).

46. Brummer K., Oppermann K. *Poliheuristic Theory and Germany's (Non-Participation in Multinational Military Interventions. The Non-compensatory Principle, Coalition Politics and Political Survival*. *German Politics*. 2019. P. 1–16.

47. *Bundesministerium der Verteidigung. Rededer Verteidigung ministerin U. von der Leyen Anlässlich Der 51. Münchner Sicherheitskonferenz*. URL: https://securityconference.org/assets/user_upload/Redemanuskript_BMin_von_der (the date of access: 12.05.2023).

48. *Bundesministerium der Verteidigung. Weißbuch zur Sicherheits politik und zur Zukunft der Bundeswehr*. URL:

<https://www.bmvg.de/de/themen/dossiers/weissbuch> (the date of access: 12.05.2023).

49. Cahez P. Élections européennes: lutte contre la propagande mensongère. URL: <https://blogs.mediapart.fr/patrick-cahez/blog/110419/elections-europeennes-lutte-contre-la-propagande-mensongere> (the date of access: 28.05.2023).

50. Colas D. French European Policy and Foreign Policy after the Referendum. *American Foreign Policy Interests*. 2006. Vol. 28, no. 1. P. 47.

51. Czech-German relations strongest in economy. *Prague monitor*. 2016. URL: <http://www.praguemonitor.com/2016/08/24/czech-german-relations-strongest-economy> (the date of access: 12.05.2023).

52. Erler Gernot. *Mission Weltfrieden. Deutschlands neue Rolle in der Weltpolitik*. Freiburg, 2009. 256 s.

53. European Commission – Press release Commission signs agreement with industry on cyberse-curity and steps up efforts to tackle cyber-threats. URL: http://europa.eu/press-release_IP-12321_en.htm (the date of access: 28.05.2023).

54. French national digital security strategy. URL: <https://euagenda.eu/publications/french-national-digital-security-strategy> (the date of access: 28.05.2023).

55. Germany's role in the world: Reflections on responsibility, norms and alliances'. Speech by Federal President Joachim Gauck at the opening of the Munich Security Conference on 31 January 2014 in Munich. 2014. URL: <http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/JoachimGauck/Reden/2014/01/140131-Muenchner-Sicherheitskonferenz.html> (the date of access: 12.05.2023).

56. Hellmann G. *Deutschland, Europa und Osten. Internationale Politik*. 2007. № 3. S. 12-23.

57. Hoehn A., Parasiliti A., Efron S. *Discontinuities and Distractions – Rethinking Securityfor the Year 2040*. URL:

https://www.rand.org/pubs/conf_proceedings/CF384.html (дата звернення: 21.05.2023).

58. Kempe I. Die Europäische Nachbarschaftspolitik und Rolle Deutschlands. Deutsche Außenpolitik. Sicherheit, Wohlfahrt, Institutionen und Normen. VS Verlag für Sozialwissenschaften. Wiesbaden: GWV Fachverlage GmbH, 2007. 282 p.

59. Kriz D. A Global Model: UK's «National Cyber Security Strategy». URL: <https://www.se-curityroundtable.org/global-model-uks-national-cyber-security-strategy/> (the date of access: 21.04.2023).

60. National Cyber Security Strategies Guidelines & tools. ENISA. URL: <https://www.enisa.europa.eu/topics/national-cyber-security-strategies/national-cyber-security-strategies-guide-lines-tools> (the date of access: 23.05.2023).

61. Rathke J. Armin Laschet, CDU Chairman. First Victory Opens Steeplechase to Federal Election. 2021, January 21. URL: <https://www.aicgs.org/2021/01/arminlaschet-cdu-chairman/> (the date of access: 12.05.2023).

62. Schildt A., Siegfried D. Deutsche Kulturgeschichte: die Bundesrepublik. 1945-bis zur Gegenwart. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 2009. 696 s.

63. Schöllgen G. Der Auftritt. Deutschlands Rückkehr auf die Weltbühne. Berlin: Propyläen Verlag, 2003. 283 s.

64. Schöllgen G. Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland von den Anfängen bis zur Gegenwart. München: Verlag C. H. Beck, 2004. 248 p.

65. Staatsbürger oder Untertanen? Politische Kultur Deutschlands, Österreichs und der Schweiz im Vergleich. Fritz Plasser, Peter A. Ulram (Hrsg.). Frankfurt am Main, Bern, New York, Paris: Lang, 1991. 246 s.

66. Steed D. The UK's National Cyber Security Strategy Beyond 2021: The International Dimension. URL: https://rusi.org/commentary/The_UKs_National_Cyber_Security_Strategy_Beyond_2021_The_International_Dimension (the date of access: 28.05.2023).

67. Strack C. Armin Laschet, Angela Merkel loyalist, is new CDU leader. Deutsche Welle. 2021, January 16. URL: <https://www.dw.com/en/armin-laschetangela-merkel-loyalist-is-new-cdu-leader/a56239045> (the date of access: 12.05.2023).

68. The Commission adopts a new European Agenda on Security 2015–2020 to support better cooperation between Member States in the fight against terrorism, organised crime and cybercrime. URL: http://ec.europa.eu/news/2015/04/20150428_en.htm (the date of access: 28.05.2023).

69. The Global State of Information Security. PWC Survey 2018. URL: <https://www.pwc.com/us/en/services/consulting/cybersecurity/library/information-security-survey.html> (the date of access: 28.04.2023).

70. The National Cyber Security Centre. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/home> (the date of access: 28.05.2023).

71. Trunov P. Policy of Germany at NATO today: Problems and prospects. Urgent Problems of Europe. 2019. P. 114–134.

72. UK Parliament's Joint Committee publish government response to UK's National Security Strategy. URL: <https://www.nccgroup.trust/uk/about-us/newsroom-and-events/news/2023/march/joint-committee-publish-government-response-to-national-security-strategy/> (дата звернення: 30.04.2023).

73. Weißbuch zur Sicherheit der Bundesrepublik Deutschland. Bonn: Bundesministerium der Verteidigung, 1994. S. 40-47.